

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
FILOZOFICKÁ FAKULTA
ÚSTAV ROMANISTIKY

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

FRANÇOISE SAGANOVÁ, *TŘI ROMÁNY O LÁSCE*

Vedoucí práce: Mgr. Kateřina Drsková, Ph.D.

Autor práce: Kateřina Lidinská

Studijní obor: Anglický jazyk a literatura – Francouzský jazyk a literatura

Ročník: 3.

2015

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracoval/a samostatně, pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledky obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

České Budějovice 11. května 2015.

.....
Kateřina Lidinská

Na tomto místě bych chtěla poděkovat vedoucí práce Mgr. Kateřině Drskové Ph. D. za její vstřícný přístup, cenné rady a čas, který mi věnovala při zpracovávání dané problematiky. Také bych ráda oficiálně poděkovala svému otci Mgr. Josefovi Lidinskému za závěrečnou korekturu.

Anotace

Cílem této bakalářské práce je rozbor tří románů z padesátých let dvacátého století od francouzské spisovatelky Françoise Saganové. Teoretická část stručně představí autorčin život a tvorbu v literárně-historickém kontextu. První část ukončuje přehled literárních děl Saganové. Ve druhé části jsou nejprve uvedeny obsahy románů *Jeden úsměv*, *Za měsíc, za rok* a *Máte ráda Brahmse...* a po stručné charakteristice ženských hrdinek následuje tematický a motivický rozbor daných knih. Práce se poté v samostatných kapitolách zaměří na analýzu jednotlivých témat vyskytujících se napříč danými texty.

Klíčová slova

Françoise Saganová; Tři romány o lásce; ženské hrdinky; milostné vztahy

Abstract

The aim of this bachelor thesis is to analyse three novels written by French author Françoise Saganová in the second half of the twentieth century. The theoretical part will present author's life and work as well as the literary and historical context. The first part is finished by an overview of her literary works. The second part will firstly present the contents of given novels and after a brief description of female characters, the thematic analysis will take place. In the following separate chapters, the piece of writing will focus on singular topics which are present across the studied texts.

Keywords

Françoise Saganová; Three Novels about Love; female characters; relationships

Obsah

Úvod	8
1. Françoise Saganová	9
1. 1. Literárně-historický kontext	9
1. 2. Dětství a dospívání	11
1. 3. <i>Dobry den, smutku</i> a začátek kariéry	12
1. 4. Život a tvorba známé spisovatelky	13
1. 5. Stáří a smrt	17
1. 6. Seznam děl	18
2. Tři romány o lásce	20
2. 1. Obsahy děl	20
2. 1. 1. Jeden úsměv	20
2. 1. 2. Za měsíc, za rok	22
2. 1. 3. Máte ráda Brahmse... ..	23
2. 2. Literární postava v románu	24
2. 3. Charakteristika ženských hrdinek.....	26
2. 3. 1. Dominika	27
2. 3. 2. Josée	28
2. 3. 3. Beatrice	29
2. 3. 4. Pavla	30
2. 3. 5. Vedlejší postavy	30
2. 4. Tematický a motivický rozbor	32
2. 4. 1. Vývoj vztahů, ve kterých hrdinky vstupují do příběhu	32
2. 4. 2. Co v nových vztazích hledají?	34
2. 4. 3. Síla zvyku	36
2. 4. 4. Pasivita	37
2. 4. 5. Znuděnost	38
2. 4. 6. Bezstarostnost	39
2. 4. 7. Neopětovaná láska	39
2. 4. 8. Naivita	41
2. 4. 9. Osamělost	42
2. 4. 10. Změna	43
2. 4. 11. Sobectví a pokrytectví	44

2. 4. 12. Samostatnost a soběstačnost	45
2. 4. 13. Názor společnosti	46
Závěr	47
Resumé	48
Seznam použitých zdrojů	50

Úvod

Francoise Saganová je významnou francouzskou spisovatelkou druhé poloviny dvacátého století. Slavnou se stala ihned po vydání své první knihy *Dobrý den, smutku* (*Bonjour tristesse*, 1954), která oslovila čtenáře po celém světě. Pro tuto bakalářskou práci byly vybrány tři romány následující po úspěšné prvotině. Cílem je analyzovat jednotlivá témata prostupující všemi příběhy a průběžně tak porovnávat chování hlavních hrdinek v podobných situacích.

První část se zabývá osobním životem Saganové. Popíše hlavní události, jež měly vliv na vývoj její tvorby, krátce představí její první knihu a bude sledovat zkušenosti, které autorka získala jak v životě soukromém, tak i v tom uměleckém. Teoretická část je zakončena přehledem autorčiny rozsáhlé literární tvorby, kde budou uvedeny názvy děl, data prvního vydání a u přeložených textů také oficiální české překlady s daty vydání.

Praktická část se zaměří na romány *Jeden úsměv* (*Un certain sourire*, 1956), *Za měsíc, za rok* (*Dans un mois, dans un an*, 1957) a *Máte ráda Brahms...* (*Aimez-vous Brahms...*, 1959) vydanými nakladatelstvím Odeon v českém překladu pod souhrnným názvem *Tři romány o lásce* (1970). Tyto příběhy spojuje téma lásky v různých podobách. Nejvíce je kladen důraz na ženské hrdinky a jejich přístup k oficiálním i utajovaným milostným vztahům. Postavy se svým chováním v průběhu děje odlišují, ale v některých situacích vykazují podobné reakce. Většina probíraných témat prostupuje v menší či větší míře všemi romány, takže je možné efektivně zkoumat a porovnávat reakce hlavních hrdinek. Stručné obsahy budou následovány kapitolami se zaměřením na hlavní problematiku, kterou je charakteristika ženských hrdinek, rozbor proměnlivých milostných vztahů a analýza opakujících se motivů.

1. Françoise Saganová

V první části této práce bude představena francouzská autorka druhé poloviny dvacátého století Françoise Saganová, literárně-historický kontext doby, ve které aktivně psala svá celosvětově známá díla, její život, literární tvorba a umělecký přínos.

1.1. Literárně-historický kontext

Přestože se ženy začaly už v minulosti prosazovat jako autorky a jejich počet se neustále zvyšoval, byla literární tvorba spojována převážně s muži. Francie dvacátého století tedy ženské autorky znala, nicméně k opravdovému posílení jejich místa ve světě literatury došlo až v padesátých letech. Teprve tehdy zaznamenalo postavení žen ve světě literatury opravdový posun. Mezi romány, které vyšly v tomto období a zasloužily se o zanesení ženských autorek do povědomí čtenářů, patřila i prvotina Françoise Saganové *Dobry den, smutku* (*Bonjour tristesse*, 1954).¹

Postavy v jejích dílech často zažívají pocity osamělosti, znučenosti či melancholie. V tomto stylu vykreslování postav byla Saganová ovlivněna existencialismem, který se projevoval ve čtyřicátých až šedesátých letech dvacátého století. Jedním z jeho hlavních představitelů na poli literárním i filozofickém byl Jean-Paul Sartre, jehož Saganová velice obdivovala. Levicově orientovaní existencialisté se v literární tvorbě soustředili na člověka jako jedince, na rozjímání o jeho vnitřních hodnotách a na způsob, jak jsou tyto hodnoty demonstrovány v chování. Hlavním rysem existencialismu, který se jevil jako silně ateistický, byla svoboda člověka v rozhodování nad vlastním osudem.²

Úspěch díla *Modrý husar* (*Le Hussard bleu*, 1950) od Rogera Nimiera podnítilo vznik označení „husaři“, které poprvé použil literární kritik Bernard Frank v roce 1952. Hnutí reagovalo na poválečný existencialismus návratem k tradičnímu románu. Na rozdíl od textů patřících do období existencialismu, jež v sobě obsahovaly filozofické či politické myšlenky, se díla husarů snaží čtenářům především zalíbit. Jsou

¹ Šrámek, Jiří. *Panorama francouzské literatury*. Brno: Host, 2012, s. 1260.

² Tamtéž, s. 687.

charakterizována nádechem cynismu, volností a sobectvím hlavních postav.³ „Veselost stylu a nápadná nenucenost jim nebrání vyjádřit nemoc století, jejíž ozvěnou se v roce 1954 stává dílo *Dobry den, smutku* od F. Saganové.“⁴ Zmíněná „nemoc století“ v tvorbě husarů je odkazem na romantismus, kde se poprvé s tímto prvkem setkáváme. Projevuje se cynismem a melancholií hlavních postav. Nejčastěji jimi bývají mladí dospělí, kteří jsou dobře zaopatřeni, avšak znuděni životem.

Tvorba Saganové se neobešla bez negativní kritiky. Často bylo její tvorbě vytýkáno, že opakuje stále stejné téma a v dalších románech ho pouze přepisuje. Jiní kritici jí vyčítali, že se dostatečně „nenoří“ do duše hrdinů. Dalším vadil její vyhraněný pohled pouze na dobře zaopatřenou vrstvu společnosti. Na tyto výtky klidně reagovala slovy: „Těžko popíšu romanci dívky z továrny. Bylo by špatné, kdybych vyprávěla o lidech, které neznám a jimž nerozumím.“⁵ Svým přímým jednáním si získala náklonnost čtenářů, kteří ji uznávali pro její schopnost vyjádřit jejich vlastní pocity. Získala tak pověst autorky schopné realisticky vykreslit život mladých Pařížanů a některé její romány se dočkaly i filmového zpracování.⁶

Ani kritici však Saganové nemohou odepřít autentičnost stylu. Na její způsob psaní se odkazuje jako na „petite musique“. Podle Lagarda a Micharda se tato „petite musique“ prostupující autorčinými díly vyznačuje „stručností, jasností a přesností stylu, stejně jako elegantním a nenuceným tónem,“⁷ v němž se její příběhy nesou. Podle Evy Uhlířové se ve stylu Saganové nachází „střídmost výrazu i stylu, kompoziční hutnost i vnitřní dramatičnost, epická kázeň, bezpečný smysl pro míru, vytříbený a kultivovaný vkus, duchaplnost, schopnost vyjádřit na malé ploše množství postřehů“.⁸

Saganová uchvacovala svojí tvorbou stejně jako svým skandálním životem. Setkala se s významnými osobnostmi své doby, těšila se ranému úspěchu a nespoutanému životu, do kterého patřily drogy, alkohol, noci strávené v kasinech,

³ ŠRÁMEK, Jiří. *Panorama francouzské literatury*, Brno: Host, 2012, s. 763.

DARCOS et col. *Le XXe siècle en littérature*. Hachette, 1989, s. 356.

⁴ „L'allégresse du style et la désinvolture affichée ne les empêchent pas d'exprimer un mal du siècle qui trouve un écho en 1954 dans le *Bonjour tristesse* de F. Sagan.“ DARCOS et col. *Le XXe siècle en littérature*. Hachette, 1989, s. 356.

⁵ ČTK, MF dnes, spa. „Zemřela spisovatelka Françoise Saganová“. Idnes.cz. 27. 9. 2004. [online, cit. 2014-11-09]. Dostupné z: http://kultura.idnes.cz/zemrela-spisovatelka-francoise-saganova-fpp-/show_aktual.aspx?c=2004M226H04B

⁶ ŠRÁMEK, Jiří. *Panorama francouzské literatury*. Brno: Host, 2012, s. 687.

⁷ „brièveté, netteté et justesse du style, élégance et désinvolture du ton,“

LAGARDE, André a Laurent MICHARD. *XXe siècle: les grands auteurs français: anthologie et histoire littéraire*. Paris: Bordas, 2010, s. 803.

⁸ UHLÍŘOVÁ, Eva. „Poznámka“ in: SAGANOVÁ, Françoise. *Máte ráda Brahms... Přeložila Věra Smetanová*. Praha: Státní nakladatelství krásné literatury a umění, 1961, s. 132.

finanční nesnáze i vážná autonehoda. Všechny tyto životní zkušenosti z autorky udělaly symbol tehdejší společnosti. Jak uvádí francouzský magazín *Le Figaro*, Françoise Saganová zůstává symbolem epochy zrozené ze svobody a bezstarostnosti.⁹

1. 2. Dětství a dospívání

Spisovatelka Françoise Saganová, vlastním jménem Françoise Quoirezová, se narodila 21. června 1935 do buržoazní rodiny v Cajarcu v departementu Lot. Byla nejmladší potomek manželů Pierra a Marie Quoirezových. Během jejího dětství se rodina několikrát stěhovala a v době války žila v Dauphiné, kde její otec působil jako průmyslník.¹⁰ Rodiče ke své nejmladší dceři velice tíhli, neboť se narodila po ztrátě jejich nejmladšího syna Mauriaca, který zemřel v dětském věku.

Přestože se škole příliš nevěnovala a několikrát změnila vzdělávací instituce, neustále četla a sama se tak seznamovala s uznávanými texty světové literatury. Ve svém autobiografickém díle *Mé nejhezčí vzpomínky* (*Avec mon meilleur souvenir*, 1984) zmiňuje první knihy, jež na ni zapůsobily a ovlivňovaly ji už od jejích třinácti let. Vhled do světa literatury jí umožňovaly tituly jako *Pozemské potraviny* (*Les Nourritures terrestres*, 1897) od Andrého Gida nebo *Člověk revoltující* (*L'Homme révolté*, 1951), jehož autorem je Albert Camus. Už jako mladá četla *Illuminace* (*Illuminations*, 1886) Arthura Rimbauda i Proustovu *Zmizelou Albertinu* (*Albertine disparue*, 1925).¹¹ Tvorba Marcela Prousta měla na dospívající Saganovou velký vliv. Sama autorka se snažila ilustrovat svůj dojem takto: „Naučila jsem se také s Proustem znát těžkosti své lásky a smysl stupnice jejích hodnot. Ostatně jsem se na Proustovi naučila všemu.“¹²

Dále popisuje svůj vztah k literatuře jako takový, který je nadřazen všem ostatním: „V pořadí vzpomínek má láska k literatuře přednost před láskou vůbec, před láskou lidskou.“¹³ Na druhý pokus Françoise Saganová úspěšně ukončila středoškolské vzdělání a nastoupila na pařížskou Sorbonnu, kterou však nedokončila.

⁹ *Le Figaro*. „*Françoise Sagan*“. [online, cit. 2014-11-29]. Dostupné z: <http://evene.lefigaro.fr/celebre/biographie/francoise-sagan-247.php> fr

¹⁰ ŠRÁMEK, Jiří. *Panorama francouzské literatury*. Brno: Host, 2012, s. 687.

¹¹ SAGANOVÁ, Françoise. *Mé nejhezčí vzpomínky*. Praha: Československý spisovatel, 1990, s. 113-122.

¹² Tamtéž, s. 121.

¹³ Tamtéž, s. 113.

Začala se věnovat literatuře sama a v roce 1953 napsala svůj první román *Dobry den, smutku*, který byl vydán o rok později v pařížském nakladatelství Julliard pod jménem „Saganová“. Francouzská on-line encyklopedie Larousse uvádí, že pseudonym „Saganová“ je odvozen od postavy prince de Sagan, Hélié de Talleyrand Périgorda, nacházející se v díle *Hledání ztraceného času* (*À la recherche du temps perdu*, 1913-1927) od Marcela Prousta.¹⁴ Jiné zdroje, jako například článek Richarda Williamse v britském deníku *The Guardian*, zmiňují, že postavou, po které Saganová převzala své umělecké jméno, je princezna de Sagan, rovněž se objevující ve výše zmiňovaném Proustově díle. Vydání knihy pod jiným jménem bylo přání jejího otce a Saganová si tak zvolila svůj umělecký pseudonym.¹⁵

Celosvětový úspěch její prvotiny *Dobry den, smutku* ji velice rychle zanesl do povědomí čtenářů a nastartoval její kariéru spisovatelky.¹⁶ Název si vypůjčila z druhého verše básně Éluardovy básně *À peine défigurée* (Sotva pozměněn), nacházející se ve sbírce *Bezprostřední život* (*La Vie immédiate*, 1932).¹⁷

1. 3. *Dobry den, smutku* a začátek kariéry

Knih vypráví o mladé dívce těšící se velké svobodě. Jmenuje se Cécile a s otcem Raymondem tráví letní prázdniny ve vile u moře v oblasti Côte d'Azur, kde poznává jeho milenkou Elzu. Otcův přelétavý vztah k ženám tuto sedmnáctiletou dívku nikdy netrápil, naopak je to nejspíše jeden z důvodů, proč svého otce považuje za zábavného společníka, jak v příběhu několikrát zmiňuje.

Tento románek netrvá dlouho, otec se s Elzou rozchází a na jeho přání přijíždí do vily Anna, dobrá známá jeho zesnulé ženy. Poté, co otec oznámí, že si chce Annu vzít, začne Cécile intrikovat a dožadovat se otcovy pozornosti. Jakmile Cécile cítí, že je její svoboda ohrožena, uchýlí se k intrikám. Do děje také vstupuje student práv Cyril, s nímž Cécile prožívá své první romantické zkušenosti a jehož zamilovanosti využívá

¹⁴ Larousse.fr. [online, cit. 2014-11-09]. Dostupné z: http://www.larousse.fr/encyclopedie/personnage/Fran%C3%A7oise_Quoirez_dite_Fran%C3%A7oise_Sagan/142006

¹⁵ WILLIAMS, Richard. „*She did what she wanted*“. *The Guardian*, 28. 2. 2014 [online, cit. 2014-11-18]. Dostupné z: <http://www.theguardian.com/books/2014/feb/28/francois-sagan-bonjour-tristesse>

¹⁶ ŠRÁMEK, Jiří. *Panorama francouzské literatury*. Brno: Host, 2012, s. 687.

¹⁷ BRETT, Vladimír. „Případ Saganová“ in: SAGANOVÁ, Françoise. *Hedvábné oči*. Praha: Melantrich, 1987, s. 145.

pro uskutečnění svých plánů na odpoutání svého otce od Anny. Až do poslední chvíle nebere ohledy na nikoho a na nic.

Cyril s Elzou tedy předstírají, že jsou milenci, a probouzejí tak v Raymondovi, který si potřebuje dokázat, že je schopen Elzu získat zpět, mužskou ješitnost. Přestože svoji současnou snoubenku upřímně obdivuje, jeho chťič po bývalé milence zvítězí. Jakmile však Anna zjistí, že byla podvedena, nasedá do auta. Až v této chvíli, kdy Cécile vidí, kolik bolesti způsobila, se jí snaží zadržet. Konečně vidí Annu jako lidskou bytost s city a ne jako rivalku, jíž je potřeba se zbavit. Anna však odjíždí. Týž večer se otec s dcerou rozhodnou napsat zhrzené ženě omluvný dopis. Najednou zazvoní telefon, na jehož druhém konci je doktor z místní nemocnice - Anna měla smrtelnou autonehodu.

Příběh končí pohřbem a Cécile usíná ve svém pokoji, kde do ní proniká nepříjemný, dosud nepoznaný pocit. Vítá ho slovy: „Dobrý den, smutku.“

V díle *Mé nejhezčí vzpomínky* se autorka vyjadřuje ke způsobu, jakým veřejnost přijala její první knihu: „V roce 1953 jsem napsala *Dobrý den, smutku*, knížku, která vyšla ve Francii v roce 1954 a způsobila skandál.“¹⁸ Pro takovou reakci nachází dva možné důvody. Prvním z nich je do té doby nemyslitelná sexuální volnost mladé dívky, která není potrestána ani neplánovaným těhotenstvím, ani opovržením okolí. Za druhý možný důvod považuje Saganová otevřenost, s jakou dcera mluví se svým otcem o tématech, jejichž probírání bylo do té doby mezi rodiči a dětmi nemyslitelné. Autorka se také domnívá, že v době, kdy psala *Mé nejhezčí vzpomínky*, což znamená s odstupem několika desítek let, by vydání takovéto knihy veřejnost nejspíše nepobouřilo, nebo rozhodně ne v celosvětovém měřítku. „Zkrátka si teď myslím, že v dnešní době by se *Dobrý den, smutku* jevil jako pohádka, jako líbezný sen o tom, jaké by mohly být rodinné a sexuální vztahy mladých a starších lidí.“¹⁹

François Mauriac publikoval v magazínu *Le Figaro* článek o Françoise Saganové a jejím prvním autorském úspěchu, který vedl k udělení literární ceny mladé autorce i k její nové přezdívce „petit monstre“ překládané do češtiny jako „roztomilý netvůrek“.²⁰

Mladá Saganová poté odjela svoji knihu propagovat do Spojených států amerických. „Bylo mi devatenáct, dělala jsem, co mi říkali, a řekli mi, abych jela do

¹⁸ SAGANOVÁ, Françoise. *Mé nejhezčí vzpomínky*. Praha: Československý spisovatel, 1990, s. 35.

¹⁹ Tamtéž, s. 35.

²⁰ DARGENT, Françoise. „Sagan en héritage“. *Le Figaro*. 24. 4. 2014. [online, cit. 2014-11-03]. Dostupné z: <http://www.lefigaro.fr/livres/2014/04/24/03005-20140424ARTFIG00031-sagan-en-heritage.php>

Ameriky a předvedla toho roztomilého netvůrka, o němž mluvil François Mauriac [...].²¹

1. 4. Život a tvorba známé spisovatelky

Po příjezdu do Ameriky si autorka užívala pozornosti médií a pozvánek na různé společenské akce. V této době se také seznámila s editorem Guyem Schoellerem, jehož si později vzala za manžela. První opravdové nadšení však přišlo společně s telegramem od Tennessee Williamse, který ji zval na čtrnáctidenní návštěvu a kterého Saganová velice obdivovala. Společně s ním potkala také Carson McCullers, jež pro ni byla „nejlepší a rozhodně nejcitlivější spisovatelkou tehdejší Ameriky“.²² S Williamsem se ještě několikrát setkala, poznala ho jako veselého, ale i životem unaveného muže. Naposledy se s ním viděla patnáct let od prvního setkání. Pozvala ho na představení jeho vlastní hry *Sladké ptáče mládí* (*Sweet Bird of Youth*, 1959), kterou upravila a přeložila na žádost Andrého Barsacqa.²³

V roce 1955 napsala svůj druhý román *Jeden úsměv* (*Un certain sourire*) s věnováním pro Florence Mauriacovou, jež jí byla věrnou přítelkyní už od dětství a díky jejíž podpoře při nabízení svého prvního románu různým nakladatelstvím se stala hvězdou. Stejně jako první dílo i *Jeden úsměv* měl okamžitý úspěch. Těšila se přízni veřejnosti, dostatku peněz a propadla lákadlu nespoutaného nočního života. Navštěvovala kasina v Monte Carlu nebo v Deauville, noční kluby v Saint-Tropez a milovala rychlá auta.²⁴ Po střídajících se prohrách a výhrách v kasinech zakoupila jednoho dne dům nedaleko městečka Honfleur, který vlastnila až do konce života. Slabost pro rychlá auta se jí málem stala osudnou, když jedné noci měla vážnou nehodu nedaleko Paříže. Při zotavování si uvědomila, že není spokojená se svým životem, a svůj smutek utápěla v alkoholu a drogách, což ostatně sama otevřeně přiznávala. Skandální způsob života mladé spisovatelky, kterému se nevyhnuly ani dluhy či daňové podvody, tak dostává v médiích svůj vlastní název „monde saganesque“, přeložitelný jako „saganovský svět“, s jasnou definicí v Literárním slovníku žen francouzského jazyka: „Slunce, pláže, sportovní auta, whisky a jazz tvoří ‚malý saganovský

²¹ SAGANOVÁ, Françoise. *Mé nejhezčí vzpomínky*. Praha: Československý spisovatel, 1990, s. 36.

²² Tamtéž, s. 37.

²³ Tamtéž, s. 42-46.

²⁴ ŠRÁMEK, Jiří. *Panorama francouzské literatury*. Brno: Host, 2012, s. 687-690.

svět[...].²⁵ Životní styl Saganové se stal symbolem poválečné generace. Cynismus a volná láska provázely její život a stejně tak se často objevovaly v jejích románech.²⁶

Saganová se poprvé vdala za Guye Schoellera, o dvacet let staršího vydavatele, se kterým se po dvou letech rozvedla. Brzy na to se znovu vdala, tentokrát za Roberta Westhoffa, s nímž měla syna Denise, své jediné dítě. Avšak ani druhé manželství nevydrželo a bylo ukončeno necelý rok po svatbě. Z jejích pozdějších vztahů stojí za zmínku desetileté soužití s módní návrhářkou Peggy Roche. Přestože se Saganová veřejně hlásila k zálibě v hazardních hrách či drogách, o své bisexualitě otevřeně nikdy nehovořila.²⁷

Autorka neustále psala a pravidelně publikovala. V jejích románech a povídkách se opakuje téma znuďenosti, únavy, erotiky, vnitřní nevyrovnanosti či revolty. Do tohoto období patří knihy jako *Za měsíc, za rok* (Dans un mois, dans un an, 1957), *Máte ráda Brahms...* (Aimez-vous Brahms, 1959), *Šamáda* (La Chamade, 1965) a další. Na druhou stranu se v části její tvorby zrcadlí i touha po politické angažovanosti. Taková jsou například díla jako *Akvarelová krev* (Un sang d'aquarelle, 1978), *Ležící pes* (Le Chien couchant, 1980) a hlavně *Po marném boji* (De guerre lasse, 1985), jehož hlavní hrdina představuje spojení lásky a odboje.²⁸

Mezi své slavné známé počítala také tehdejšího francouzského prezidenta Françoise Mitteranda. Svět politiky jí však nebyl nakloněn. V roce 1961 podepsala Manifest 121, který sdružoval umělce a vzdělance vystupující proti alžírské válce. Ale v roce 1998 na zveřejněném seznamu podpisů ten její chyběl. Když chtěla podpořit revoluci proti kapitalismu a imperialismu v květnu 1968, přijela mezi stávkující studenty ve svém drahém voze a ti ji vyhnali.²⁹

Françoise Saganová se věnovala také divadelní tvorbě. Mezi její úspěšná dramata patřilo hned to první, *Zámek ve Švédsku* (Château en Suède, 1959), které režíroval André Barsacq a kterému se dostalo nadšeného přijetí. Tuto hru s pozitivními ohlasy vystřídal neúspěšné drama *Někdy housle* (Les Violons parfois, 1961)

²⁵ „Le soleil, les plages, les voitures de sport, le whisky, le jazz composent «le petit monde saganesque»“ MAKWARD, Christiane P. a Madeleine COTTENET-HAGE. *Dictionnaire littéraire des femmes de langue française*. KARTHALA Editions, 1996, s. 525.

²⁶ ČTK, MF dnes, spa. „Zemřela spisovatelka Françoise Saganová“. 27. 9. 2004. [online, cit. 2014-11-20]. Dostupné z: http://kultura.idnes.cz/zemrela-spisovatelka-francoise-saganova-fpp-/show_aktual.aspx?c=2004M226H04B

²⁷ WILLIAMS, Richard. „She did what she wanted“. The Guardian, 28. 2. 2014. [online, cit. 2014-10-30]. Dostupné z: <http://www.theguardian.com/books/2014/feb/28/francois-sagan-bonjour-tristesse>

²⁸ ŠRÁMEK, Jiří. *Panorama francouzské literatury*. Brno: Host, 2012, s. 688.

²⁹ ŠOTOLOVÁ, Jovanka. „Françoise Saganová“. Iliteratura.cz. 2. 10. 2004. [online, cit. 2014-11-14]. Dostupné z: <http://www.iliteratura.cz/Clanek/16261/sagan-francoise>

následované třetím, tentokrát úspěšným pokusem *Valentininy slézové šaty* (La Robe mauve de Valentine, 1963). V její divadelní tvorbě úspěch neustále střídal neúspěch. Nezůstala však pouze u psaní. V autobiografii *Mé nejhezčí vzpomínky* udává důvod svého rozhodnutí režirovat hru *Štěstí, liché a vysoké* (Bonheur, impair et passe, 1964): „Prohlásila jsem, že vliv přisuzovaný v dnešní době režisérům je přehnaný a neodůvodněný. A abych podala důkaz, hodlala jsem já vzít na sebe tu posvátnou odpovědnost.“³⁰ Již brzy se však ukázalo, že nebyla schopna své herce řádně vést, a další drama tak skončilo nezdarem. Sama autorka však své neúspěchy bez problému přijímala a fiasko své předposlední hry *Je krásně ve dne v noci* (Il fait beau jour et nuit, 1978) okomentovala slovy: „Jako pokaždé v takovém případě jsem si čtrnáct dní vesele hvízdala: neúspěch v divadle mě rozhodně podnítl víc než úspěch.“³¹

Svou tvorbu neomezovala pouze na literaturu. Věnovala se také kinematografii, kde jako filmová režisérka a scénáristka patřila k představitelům Nouvelle Vague. Tato „Nová vlna“ se objevila po druhé světové válce a sdružovala filmaře, kteří usilovali o nekonvenčnost svých děl, jiné vykreslení hlavních postav a používání nové techniky filmování. Françoise Saganová dále skládala šansony, s jejichž hudbou jí pomáhal věrný přítel Michel Magne.³² Napsala také autobiografické texty jako *Upřímně vaše* (Et toute ma sympathie, 1993), *Mé nejhezčí vzpomínky* (Mon meilleur souvenir, 1984) či *Přes rameno* (Derrière l'épaule, 1998), v nichž se svěřuje o sobě, svých zálibách a celoživotní tvorbě.³³ Existují také rozhovory s autorkou, vydané pod názvem *Odpovědi* (Réponses, 1974). Tvorbu Saganové doplňuje biografie o Sarah Bernhardtové.

Přestože se setkala s mnoha známými osobnostmi své doby, nejvíce si cenila chvil strávených s Jeanem-Paulem Sartrem. Jeho životní tvorbu velice obdivovala, což dokazuje i respekt, s jakým se o tomto významném autorovi vyjadřovala: „Podle Saganové se v Sartrových *Slovech* (Les Mots, 1963) zaskvěl duch francouzské literatury s největší silou.“³⁴ Ve svém autobiografickém díle *Mé nejhezčí vzpomínky* věnovala kapitolu s názvem *List lásky Jeanu-Paulu Sartrovi* vyjádření obdivu právě jemu. Saganová obdivovala hodně spisovatelů, ale jenom jeho si vážila také jako člověka. V opravdovém dopise napsaném pro Jeana-Paula Sartra, kterým začíná zmíněná

³⁰ SAGANOVÁ, Françoise. *Mé nejhezčí vzpomínky*. Praha: Československý spisovatel, 1990, s. 72.

³¹ Tamtéž, s. 76.

³² ŠRÁMEK, Jiří. *Panorama francouzské literatury*. Brno: Host, 2012, s. 689.

³³ Tamtéž, s. 689.

³⁴ Tamtéž, s. 670.

kapitola, vyzdvihuje jeho vlastnosti, ochotu a revoltu vůči konvencím tehdejší společnosti. Připomíná i odmítnutí Nobelovy ceny, která mu byla udělena v roce 1964. Ke konci Sartrova života s ním Saganová pravidelně večerela v restauracích a procházeli se společně ulicemi Paříže.³⁵

1. 5. Stáří a smrt

Jak již bylo uvedeno, život Saganové byl poznamenán úspěchy i neúspěchy, které vedly k rozdílným životním situacím. Spisovatelka poznala přízeň čtenářů, ale i nepřízeň osudu. Část svého jmění vyhrála v kasinech, nicméně celé ho tam i prohrála. V jejím životě byla období, kdy přestala psát, protože měla dostatek finančních prostředků. Nastaly ovšem i roky, kdy psát musela, aby dokázala zaopatřit syna a sama měla z čeho žít. Úspěšná autorka neplatila daně ze svých vysokých honorářů, protože je zvládala okamžitě utratit. Byla obviněna z finančního podvodu a odsouzena do vězení, kam však nikdy nenastoupila. Ke konci života poznala strádání kvůli nedostatku prostředků, stejně jako strádání kvůli křehkému zdraví. Svůj zámek zakoupený v Normandii za 80 000 franků nikdy neprodala a zůstal tak jejím jediným majetkem, kterého se nikdy nevzdala.

Françoise Saganová zemřela 24. září 2004 ve věku devětašedesáti let na plicní embolii. Své poslední dny strávila v nemocnici v Honfleur, nedaleko svého sídla. Je pochována na hřbitově ve vesnici Seuzac, nedaleko rodného města Cajarc. Zde dle svého přání navždy odpočívá v hrobce se svým druhým manželem Robertem Westhoffem, poblíž rodičů a vedle milované Peggy Roche.

³⁵ SAGANOVÁ, Françoise. *Mé nejhezčí vzpomínky*. Praha: Československý spisovatel, 1990, s. 103.

1. 6. Seznam děl

Žánr	Název v originále	Rok vydání	Název v češtině	Rok vydání prvního českého překladu
Román	Bonjour tristesse	1954	Dobrý den, smutku	1954
Román	Un certain sourire	1956	Jeden úsměv	1957
Román	Dans un mois, dans un an	1957	Za měsíc za rok	1970
Román	Aimez-vous Brahms...	1959	Máte ráda Brahms...	1961
Román	Les Merveilleux Nuages	1961	Nádherná oblaka	2013
Román	La Chamade	1965	Šamáda	1994
Román	Le Garde du coeur	1968	Strážce srdce	2012
Román	Un peu soleil dans l'eau froide	1969	Trochu slunce ve studené vodě	
Román	Des bleus à l'âme	1972	Modřiny na duši	
Román	Un profil perdu	1974	Ztracený profil	2014
Román	Le Lit défait	1977		
Román	Le Chien couchant	1980	Ležící pes	1987
Román	La Femme fardée	1981	Nalíčená žena	
Román	Un orage immobile	1983	Nehybná bouře	
Román	De guerre lasse	1985	Po marném boji	
Román	Un sang d'aquarelle	1987	Akvarelová krev	
Román	La Laisse	1989	Hedvábné pouto: šílenství ve dvou	1993
Román	Les Faux-fuyants	1991	Vytáčky	
Román	Un chagrin de passage	1993	Přechodné bouře	
Román	Le Miroir égaré	1996	Zrcadlo	1999

Novela	Meurtre à la carte	1966		
Novela	Des yeux de soie	1975	Hedvábné oči	1987
Novela	Musique de scènes	1981	Scénická hudba	
Novela	La Maison de Raquel Vega	1985		
Novela	Un matin pour la vie	2011 - société de femmes		
Divadelní hra	Le Rendez-vous manqué	1958	Zmeškané dostaveníčko	
Divadelní hra	Château en Suède	1960	Zámek ve Švédsku	1965
Divadelní hra	Le Gigolo	1960		
Divadelní hra	Les Violons parfois	1961	Někdy housle	1967
Divadelní hra	La Robe mauve de Valentine	1963	Valentininy slézové šaty	
Divadelní hra	Bonheur, impair et passe	1964	Štěstí, liché a vysoké	
Divadelní hra	Le Cheval évanoui	1966	Kůň v mdlobách	1968
Divadelní hra	L'Écharde	1970	Tříška	
Divadelní hra	Un piano dans l'herbe	1970	Piano v trávě	
Divadelní hra	Il fait beau jour et nuit	1978	Je krásně ve dne v noci	
Divadelní hra	L'Excès contraire	1987	Opačný výstřelek	
Biografie	Sarah Bernhardt: Le Rire incassable	1987	Sarah Bernhardt: nezničitelný smích	1994
Deník	Toxiques	1964		
Spolupráce	Il est des parfums	1973		
Rozhovory	Réponses	1975	Odpovědi	
Autobiografický román	Avec mon meilleur souvenir	1984	Mé nejhezčí vzpomínky	1990
Kronika	Au marbre	1952-1962		
Rozhovory	Répliques	1992	Odpovědi	
Autobiografický román	...Et toute ma sympathie	1993	Upřímně vaše	
Vzpomínky	Derrière l'épaule	1998		

Čerpáno z: ŠRÁMEK, Jiří. *Panorama francouzské literatury*. Brno: Host, 2012, s. 689.

2. Tři romány o lásce

Druhá část této bakalářské práce se bude zabývat analýzou tří textů napsaných Françoise Saganovou v druhé polovině padesátých let dvacátého století. Jedná se o romány *Jeden úsměv*, *Za měsíc, za rok* a *Máte ráda Brahmsse...*, vydané roku 1970 nakladatelstvím Odeon v českém překladu pod společným názvem *Tři romány o lásce*. Příběhy se po většinu času odehrávají v Paříži a znázorňují osudy silných ženských hrdinek v odlišných situacích, které však spojuje jedno společné, všudypřítomné téma lásky.

2. 1. Obsahy děl

2. 1. 1. Jeden úsměv

Hlavní hrdinkou tohoto románu, rozděleného na tři části, je mladá studentka Dominika, již se stane osudným setkáním se strýcem svého přítele Bertranda. Oproti Bertrandovi, který se soustředí hlavně na svá studia a s nímž se Dominika občas nudí, je jeho o dvacet let starší strýc Luc cestovatel. Přestože ho Dominika nepovažuje za krásného, je na něm něco, co ji přitahuje. Později se v příběhu objeví i Lucova manželka Františka, jež je ztělesněním laskavosti. Tato čtveřice se ještě několikrát sejde a Dominika si Františku oblíbí.

Hned potom, co strýcova žena odjede na deset dní za svými přáteli, pozve Luc Dominiku na večeři. Při ní se Dominika zbaví nudy, která ji poslední dobou sužovala, avšak není si jistá, zda po ní Luc touží. Ten na rovinu mluví o svém vztahu k Františce, ale také o tom, že by se rád sblížil i s ní. Dominice je tato situace nepříjemná stejně jako fakt že je Lucem neustále analyzována. Nezačne se však bránit, pouze nechá věci plynout, jako to dělala v podstatě pořád. Láká ji Lucova síla, kterou u Bertranda nenachází, ale po tom, co se Františka vrátí, je ráda, že k ničemu nedošlo, neboť ji má každým dnem radši.

Při večeři u Bertrandových rodičů, kam opět dorazí všichni čtyři, Dominika poprvé Lucovi propadne. Při procházce zahradou ji Luc políbí a ona se nebrání. Na

další schůzce jí ovšem hned přizná, že přestože si jí váží, nemiluje ji. Snaží se jí ale ujistit, že z toho pro ni neplyne žádné nebezpečí. Nebezpečí, které by znamenalo opravdový cit.

Po noci plné radovánek s Bertrandem si Dominika konečně uvědomí, že po jeho boku nežije. Tráví dny s Františkou a Lucem, učí se u nich na zkoušky. Jednoho dne jí Luc slíbí, že se o prázdninách sejdou jenom oni dva. Mezitím se z Dominiky a Františky staly blízké přítelkyně.

Během letních prázdnin, které Dominika tráví v domě svých rodičů na břehu Yonny, ji z nudy vytrhne až Lucův dopis oznamující jeho příjezd do Avignonu, kde bude čekat na ni nebo na dopis od ní. Dominika se ihned rozhodne jet a prvního září jí nic netušící rodiče vyprovodí na vlak. Neustále si opakuje, že ho nemiluje, že všechno to, co cítí, není láska, ale pouhý rozmar. Společně odjedou k moři do Cannes, kde se původní společný týden prodlouží na dva. V průběhu tohoto společného pobytu si Dominika už nadále nemůže nalhávat, že Luca nemiluje. Vráť se do Paříže rozhodnutá, že i když by chtěla, nikdy mu neřekne, co k němu doopravdy cítí.

Poté, co povečeří s Lucem a Františkou, odjede ještě na pár dní k rodičům a po návratu do Paříže se sejde s Bertrandem, jehož lásku odmítne. Přestože před ním lásku k Lucovi popře, během setkání s Lucem samotným mu svou náklonnost odhalí. Oba se tomu zasmějí a Dominičino vyznání není bráno vážně. Na dalším společném obědě, kterého se účastní i neznámý přítel Petr, vyjde jejich poměr najevo. Petr, jenž k Františce chová náklonnost, jí všechno řekne.

Dalších deset dní je od nich Dominika naprosto odloučena, a tak si najde přítele Alaina, kterému se svěřív se svým trápením. To však neustává, spíše naopak. Nakonec se opět sejde s Lucem a vysloví všechny potlačované city, které k němu chová. Poznává, že jí má opravdu rád, avšak nemiluje ji. Odjede na měsíc do Ameriky a Dominika prožívá dny naprosté prázdnoty. Z té jí vytrhne až Františčino zavolání a pozvání na oběd. Františka je raněna, ale i tak se snaží k Dominice opět najít cestu a být k ní laskavá. Po Lucovu návratu Dominika zoufale čeká na zavolání. Toho se skutečně dočká a oba si domluví schůzku na příští den. Ví, že Luc jí nemiluje. Je sama, ale zamilovaná. A to je to, na čem jí záleží.

2. 1. 2. Za měsíc, za rok

Příběh devíti lidí, jejichž životy se vzájemně prolínají a ovlivňují, začíná Bernardovým nočním telefonátem milence, půvabné a bohaté mladé dámy jménem Josée. Její přítel Jakub se věnuje hlavně studiu medicíny a ne vždy ji zahrnuje pozorností, jakou by si přála. Bernard, podporován věrnou a milou manželkou Nicole, se snaží napsat román, ale jeho myšlenky se neustále stáčí k Josée, již v tuto chvíli nemiluje, ale velice po ní touží.

Každé pondělí se hrdinové románu scházejí u Alaina a Fanny Maligrassových, kteří pořádají tyto salóny každý týden, i když je to finančně vyčerpává. Tentokrát dorazí i Eduard, Alainův synovec, živící se jako jednatel pojišťovny, a ihned se zamiluje do Beatrice, ambiciózní divadelní herečky. Není však jejím jediným obdivovatelem, protože strýc Alain krásnou Beatrice také miluje. K této osmičlenné společnosti později přibude divadelní ředitel André Jolyau a rovněž jeho uchvátí Beatricino nepopíratelné charisma.

Alain se Beatrici snaží vymluvit Eduardovu přízeň projevující se četnými dary, kvůli nimž si půjčuje peníze od Josée, ale i od jiných. Přestože Alain po Beatrice touží, netroufne si ji ani vzít za ruku a vrátí se domů ke své ženě. Beatrice, okouzlená pozorností, kterou jí bláznivě zamilovaný Eduard dopřává, se rozhodne strávit s ním noc. Za pár dní jde na oběd s panem Jolyauem, divadelním ředitelem, uvažujícím o obsazení Beatrice do své nové hry.

Bernard mezitím začne na Josée žárlit, rozhodne se odjet do Itálie s výmluvou, že se mu tam bude lépe psát. Stále však po Josée touží, z Itálie se přesune do Poitiers a v jednom z dopisů jí vyzná lásku. Ta krátce poté navštíví jeho ženu Nicole, od které se dozví, že čeká dítě, ale protože už dříve dvakrát potratila, nechce manželovi nic říkat, dokud si nebude jista, že tentokrát všechno dobře dopadne. Josée se rozhodne odjet za Bernardem, což ho dovede k přesvědčení, že i ona ho miluje. Jeho šťastný výraz znemožní Josée sdělit mu skutečný důvod svého příjezdu. Rozhodne se, že mu dopřeje dva dny štěstí; dva dny sebe, než mu vše řekne.

Po návratu do Paříže najde Bernard vysílenou Nicole. Před dvěma dny potratila. Na moment si uvědomí, jakou bolest jí svým bezohledným chováním způsobuje, a s výčitkami ji objímá.

Beatrice se po několikadenním rozmyšlení rozejde s Eduardem, aby ho mohla vyměnit za vlivnějšího milence, Andrého Joylaua. Smutný mladík najde útěchu

u Fanny, od které se dozví, že se o Beatrice zajímal i jeho strýc, jenž už nějakou dobu utápí svůj smutek v alkoholu a v náruči příjemné dívky z baru, aniž by tušil, že ona je za svou vstřícnost placená Jolyauem. Eduard tráví stále více času s Jakubem a Josée. Nakonec spolu všichni tři vyrazí na dovolenou do Švédska, manželé Maligrassovi odjedou na měsíc navštívit známé na venkov a Nicole se odjede zotavovat k rodičům.

Po návratu do Paříže se všichni setkají v divadle na novém představení, v němž vystupuje Beatrice. Ta je ze své nové role nadšená a z Jolyaua se stane její oficiální milenc. Josée si v tu samou chvíli uvědomí, že Jakuba skutečně miluje. Tak jako před rokem se všichni sejdou u Maligrassových. Josée s Bernardem stojí opřeni o zeď, pozorují bavící se společnost a přemýšlejí nad svým jednáním a nad tím, jak se budou nadcházející rok chovat nejinak.

2. 1. 3. Máte ráda Brahmsse...

Hlavní hrdinkou tohoto románu je devětatřicetiletá Pavla. Šest let se schází s Rogerem, jehož drobných milostných záletů si je vědoma, avšak snaží sebe samu přesvědčit, že ho miluje. I on bere své nárazové milenky pouze jako povyražení a tvrdí, že Pavlu opravdu miluje. Pavla pracuje jako aranžérka a jednoho dne zajde kvůli práci k paní Van den Besh, kde se nejprve setká s jejím pětadvacetiletým synem Šimonem. Působí na ni jako zvláštní, ale sympatický a krásný mladý muž. Po rozhovoru s paní Van den Besh odjede společně s Šimonem, který se ji pokusí pozvat na večeři. Její večerní program ale patřil tančení s Rogerem. Opětovně se setká s Šimonem, tentokrát opilým.

Další den Šimon pozoruje Pavlu při práci a jako omluvu za své chování z předchozího večera se ji odváží vzít na oběd do Boulogneského lesíka. O víkendu Pavla pracuje u paní Van den Besh, kde se spolu neustále setkávají. Souhlasí s pozváním na Brahmsův koncert, po němž si ještě zajdou na skleničku, a Šimon otevřeně přizná, že po Pavle touží.

Roger stráví celý víkend se svým „novým objevem“, ale když se vrátí, začne žárlit na představu, že by Pavla mohla milovat někoho jiného. Šimon odjede na několik dní z Paříže a zároveň pošle Pavle dopis obsahující upřímné vyznání lásky. Den po jeho návratu si spolu opět vyjdou, což Pavlu dělá velice šťastnou, protože ji Roger v uplynulých dnech zanedbával. Všichni tři se nakonec sejdou na večírku pořádaném

paní Van den Besh, odkud Roger s Pavlou odjedou, ale sotva Pavla vystoupí z vozu a zamává Rogerovi na rozloučenou, už na ni před domem čeká Šimon. Po krátkém rozhovoru se konečně políbí.

Na jedné z dalších večeří se Pavla Šimonovi svěří se svými problémy doprovázejícími její vztah s Rogerem. Je nešťastná, protože ji přítel bere jako samozřejmost. Stráví spolu noc a oba cítí zvláštní uspokojení.

Když se Roger vrátí ze svého dalšího desetidenního výletu, setká se s Pavlou u oběda, ale ta odsud v slzách utíká zpět do Šimonovy náruče. I jí však brzy dojde trpělivost, neboť Šimon většinu času proleží a nechává se živit. Pavla chce situaci rázně vyřešit, a proto mi dává ultimátum – buď začne pracovat a přestane pít, nebo ho už nebude moci milovat. Šimon zalekne a snaží se vše napravit. Roger plánuje výlet do hor, kam každoročně jezdili s Pavlou, ale ta jeho pozvání poprvé odmítne.

Po nějaké době, kdy se v novém vztahu cítila opravdu šťastná, narazí v restauraci na Rogera s jeho novým doprovodem. Další den si zavolají, sejdou se a ona pochopí, že patří k němu. Za deset dní se rozejde se Šimonem s odůvodněním, že je pro něho příliš stará. Doma jí Rogerův hlas v telefonu oznamuje, že se zpozdí. Vše se tak vrací do starých kolejí...

2. 2. Literární postava v románu

Než se práce zaměří na vlastní analýzu textů, považují za nutné nejdříve pojednat o literární postavě, jelikož témata jsou rozebírána ve vztahu k hlavním hrdinkám a demonstrována na jejich příkladu.

Románový žánr není striktně specifikován, jako je tomu například u tragédie. Jeho pravidla jsou volnější a témata rozdílná. To umožňuje románu se dále dělit podle hlavního zaměření na psychologický, detektivní, autobiografický a mnohé další. Má však jednu nutnou podmínku – musí vyprávět něčí příběh. Román potřebuje popisovat děj, který se váže přímo k literární postavě. Bez ní by neexistoval děj, a tedy by nemohl vzniknout ani samotný román.

Jean-Pierre Goldenstein chápe literární postavu jako znak, jako fiktivní postavu plnící zamýšlenou roli v románovém příběhu. Autor tuto postavu nevytváří z ničeho, ale spíše ji skládá z existujících složek, jimiž jsou lidské vlastnosti a události z každodenního života či historie. U Balzaca nebo Zoly je vidět snaha potlačit

rozdílnost mezi postavou existující pouze na papíře a skutečnou osobou. Přiblížení fiktivního a reálného světa je tím, co čtenáře přitahuje.³⁶

Michel Erman však správně poukazuje na fakt, že v některých případech se autor snaží postavu naopak zbavit všech těchto známých vlastností. Jedná se třeba o texty zařazované do tzv. „nového románu“ nebo o Beckettovo pojetí absurdního divadla. Čtenář má však přesto pocit, že existuje nějaká postava podobající se skutečnému člověku, která nese autorovy myšlenky.

Ve své teoretické práci *Poetika románových postav* (Poétique du personnage de roman) dělí Erman postavy na hlavní a vedlejší. Rozlišuje je podle jejich funkcí v příběhu a systémů hodnot. Hlavní postavy mají tematickou a dějovou roli, komplexní proměnlivý charakter, který může být až rozporuplný a neustále se vyvíjející, a jejich osudy zajišťují dynamiku příběhu. Na druhé straně vedlejší postavy nesou pouze tematickou roli. Jejich činy jsou uvedeny tak, aby doplnily či dokreslily dobrodružství hlavních postav. Někdy také pomáhají dotvářet efekt skutečnosti. Mají jednoznačné neměnné vlastnosti a během příběhu se vyvíjí málo nebo vůbec.³⁷ Goldenstein přidává k tomuto tradičnímu rozdělení postav ještě kategorii komparsu, který má v knize nejméně prostoru a čtenář o něm skoro nic neví.

Termíny hrdina a hlavní postava se dnes často používají jako synonyma a ve většině případů tomu opravdu tak je. Románový hrdina má svou vlastní osobnost, vzpírá se společnosti nebo i celému světu. Vyčnívá více než ostatní. V antických a jiných starších příbězích, byl hrdina polobůh, statečný válečník nebo někdo, kdo ztělesňoval obdivuhodné vlastnosti. Čtenář, v případě divadelních představení divák, si byl dobře vědom toho, že se jedná o smyšlenou postavu. V moderním pojetí románu je hrdina jedinec s vlastním osudem a čtenář je schopen se s ním ztotožnit, což nemusí proběhnout s jakoukoli jinou hlavní postavou. „Hrdina je hlavní postav, která zaostřuje děj ze svého úhlu pohledu nebo naopak je zásadním objektem, na nějž se příběh zaměřuje.“³⁸

Pro vykreslení postav autor používá přímé charakteristiky, kdy se čtenář dozví potřebné informace od vypravěče, vedlejších postav nebo od postavy samotné. U nepřímé charakteristiky čtenář příslušné vlastnosti zjistí z nenápadných náznaků,

³⁶ GOLDENSTEIN, Jean-Pierre. *Lire le roman*. De Boeck & Wesmael, 1999, s. 49-50.

³⁷ ERMAN, Michel. *Poétique du personnage de roman*. Paris: Ellipses, 2006, s. 10-11, 109-110.

³⁸ „[L]e héros est un personnage principal occupant, en général, soit la position du focalisateur qui impose son point de vue sur le narré, soit celle du focalisé en étant le sujet essentiel de l'histoire narrée.“ ERMAN, Michel. *Poétique du personnage de roman*. Paris: Ellipses, 2006, s. 114.

poskytnutých detailů, mluvy či chování. Díky rozsáhlým i omezeným popisům postava „ožívá“ a její fiktivní příběh je uvěřitelný. Kdyby tomu tak nebylo, byla by příliš povrchní na to, aby dostatečně zaujala.³⁹

Přístup k literární postavě rozebírá Jean Milly a zmiňuje se o dvou tradičních postupech. První se soustředí na postavu ve smyslu fikce a schémat. Zaměřuje se na antické divadlo a jiné starší texty obsahující příkladné postavy, nadpřirozené bytosti, které lidé neberou vážně. Jedná se o představování modelů, vykreslování typologií a kategorií lidstva, se kterými se, jak již bylo uvedeno, lidé neztotožňují. Novodobý přístup k postavě se naopak chce reálnému člověku přiblížit. Autor nechává čtenáře nahlédnout do nitra postav, jejich myšlenek a řádně propracované osobnosti. Imitace skutečna spočívá v identifikaci mezi autorem a jeho postavou či mezi postavou a čtenářem. Na vývoji tohoto realističtějšího přístupu k literární postavě se podílel i vznik biografí a autobiografií, jejichž cílem je držet se pravdy a popisovat skutečné události tak, jak se staly.⁴⁰

Při snaze porozumět literární románové postavě je důležité zaměřit se na to, co postava dělá, stejně jako na to, čím je. K tomu čtenáři pomáhá popis vzhledu, vnitřní charakteristika, biografie a pozorování stálých i měnících se rolí, jimiž v průběhu děje hrdina prochází.⁴¹ Jednu ze stručných avšak efektivních definicí literární postavy nabízí ve své literárně-teoretické práci Milly: „Postava je znak uvnitř systému znaků, výsledek – nebo soubor výsledků – technických postupů, průsečík vztahů povahy jazykové rétorické, tematické, sémiotické.“⁴²

2. 3. Charakteristika ženských hrdinek

Jelikož se jedná o romány psané s jasným zaměřením na přístup žen k mezilidským vztahům a milostným vzplanutím, následující charakteristika postav se bude zabývat pouze ženskými hrdinkami a to jak těmi hlavními, tak i vedlejšími. Přestože jádro každého příběhu spočívá na ústřední postavě či postavách, jak tomu je

³⁹ GOLDENSTEIN, Jean-Pierre. *Lire le roman*. De Boeck & Wesmael, 1999, s. 59.

⁴⁰ MILLY, Jean. *Poétique des textes*. Éditions Nathan, 1992, s. 157-167.

⁴¹ JOUVE, Vincent. *Poétique du roman*. Paris: Armand Colin, 2012, s. 75-89.

⁴² „Il est [...] un signe à l'intérieur d'un système de signes, un effet – ou un faisceau d'effets – de procédés techniques, un nœud de relations d'ordre linguistique, rhétorique, thématique, sémiotique.“ MILLY, Jean. *Poétique des textes*. Éditions Nathan, 1992, s. 161.

v díle *Za měsíc, za rok*, domnívám se, že vedlejší ženské postavy pomáhají dokreslit celkový obraz tehdejší společnosti a usměrnit dojem zanechaný ve čtenáři chováním hlavních hrdinek.

2. 3. 1. Dominika

Dominika, vypravěčka vlastního příběhu v románu *Jeden úsměv*, popisuje sebe samu jako životem znučenou dívku. Hlavním důvodem tohoto stavu je její přítel Bertrand. Přestože na začátku jejich vztahu cítí oba silnou zamilovanost a vzájemně si během letního dopisování vyznají lásku, nyní má Dominika na Bertranda jiný názor: „Není mi ničím, pomyslela jsem si náhle, nudí mě[.]“⁴³ Nejenže si tuto změnu uvědomuje, ale dokonce ji považuje za normální vývoj, proti němuž nemá v úmyslu se bouřit: „Tento nedostatek opravdového citového vzrušení zdál se mi naprosto normálním způsobem života.“⁴⁴

Vedle všudypřítomné nudy a nedostatečného citu k Bertrandovi je důležitý také způsob, jakým o sobě mladá studentka smýšlí. Nesnaží se svůj život intenzivně prožít, spíše se nechává vést, jak sama několikrát přiznává. Nejprve se role jejího průvodce životem zhostil právě Bertrand, se kterým zůstává a přizpůsobuje se mu, aniž by přesně věděla proč: „Měla jsem však v sobě něco, co mě nutilo, abych šla za dobře oholenou šijí mladého muže, abych se vždy nechala odvést, bez odporu[.]“⁴⁵ Sama o sobě neuvažuje jako o silné ženě; její názory jsou naopak sebekritické s prvky sebedoceňování: „[J]sem ke všemu lhostejná, nejsem nic, nic, naprosto nic[.]“⁴⁶

Tento její přístup k životu se nezmění ani po osudových milnících jako je setkání s Lucem, pozdější navázání stálého poměru, rozchod s Bertrandem či odhalení její aféry s tímto ženatým mužem. Dominika během celého příběhu zůstává více či méně pasivní a všechny situace přijímá pasivně, nebouří se proti nim, netouží vzít osud do svých rukou. Když ji Luc pozve na večeři, jde s ním. Dokud jí nepolíbí, nechce políbit ani ona jeho, avšak když k tomu dojde, nebrání se, přestože Lucovi podlehne jen chvíli poté, co je ráda, že mezi nimi k ničemu nedošlo. Dokud Luc tvrdí, že ji nemiluje, přesvědčuje se i ona, že ke svému milenci nic vážného necítí. Jediným takovým pokusem o změnu

⁴³ SAGANOVÁ, Françoise. *Tři romány o lásce*. Praha: Odeon, 1970, s. 138.

⁴⁴ Tamtéž, s. 140.

⁴⁵ Tamtéž, s. 138.

⁴⁶ Tamtéž.

toho, co má nastat, by mohlo být náhle vyřčené přání, aby zůstali spolu a dali jejich vztahu šanci: „Lucu, není to už možné. Nesmíte mě opustit. Nemohu bez vás žít. Musíte tu zůstat.“⁴⁷ Více než o přání se pravděpodobně jedná o zoufalý výkřik, o poslední snahu zachránit něco, co nikdy nemělo existovat. Při pomýšlení na měsíční odloučení, které se nevyhnutelně blížilo kvůli Lucovu odjezdu do Ameriky, vyjádřila nahlas své skutečné city. Ale ani v tomto případě změna nenastala a Dominičin život se znovu přizpůsobil rozhodnutí ostatních.

2. 3. 2. Josée

Josée, vystupující v románu *Za měsíc, za rok*, je mladá a sebevědomá žena. Díky bohatství je soběstačná, a proto může vést nezávazný a téměř bezstarostný život, který se skládá z rozmarů mládí, svádění mužů a navštěvování pondělních salónů u Maligrassových. „Otcovo jmění a vlastní půvab jí umožňovaly ukájet takové rozmary neprodleně.“⁴⁸ Jejím stálým a oficiálním přítelem je student medicíny Jakub, který ji nijak zvlášť fyzicky nepřitahuje, ničím ji nefascinuje a ona sama neví, proč s ním vlastně zůstává. „[J]e nezajímavý. Rozhodně není ani krutý. Existuje, to je to pravé slovo...“⁴⁹ Během příběhu se ale vztah vyvíjí a její názor na něj se postupně mění.

Přestože Josée vypadá spokojeně, jednoho večera při rozhovoru s Fanny vysloví větu, z níž vyzařuje samota a možná i stopa smutku: „A já jsem z hlediska společnosti hotová zbytečnost.“⁵⁰ Tento jednorázový povzdych připomíná v menší míře mínění, jež o sobě má i hrdinka románu *Jeden úsměv*, Dominika. Na rozdíl od ní je však sklíčení Josée chvilkové, nadále v příběhu činí vlastní rozhodnutí a v nově nastalých situacích aktivně jedná. Jakmile se dozví o Nicolině těhotenství, bez ohledu na Jakubův názor odjíždí za svým milencem Bernardem, kde s ním nakonec zůstane celé dva dny, než mu oznámí pravý důvod své cesty.

I když Josée Jakuba podvádí a nemá žádné výčitky kvůli aféře s ženatým Bernardem, působí na čtenáře jako hodná osoba. Snaží se udělat správnou věc tím, že chce Bernarda upozornit na špatný zdravotní stav jeho ženy nebo že zamilovanému Eduardovi půjčuje peníze, aby mohl hýčkat objekt své lásky. Ke konci si ale přece jen

⁴⁷ SAGANOVÁ, Françoise. *Tři romány o lásce*. Praha: Odeon, 1970, s. 197.

⁴⁸ Tamtéž, s. 11.

⁴⁹ Tamtéž, s. 14.

⁵⁰ Tamtéž, s. 20.

uvědomí, že Jakuba doopravdy miluje, a považuje to za štěstí. Je to právě ona, kdo ukončuje celý příběh citátem ze Shakespearova nejkrvavějšího dramatu *Macbeth* upozorňujícím na fakt, že o věcech se nesmí přehnaně přemýšlet. Člověk musí někdy jednat srdcem.

2. 3. 3. Beatrice

Druhá ženská postava, která má v díle *Za měsíc, za rok* hlavní roli, je „krásná a bouřlivá“⁵¹ herečka Beatrice. Dychtí po pozornosti, úspěchu a její osobní život se točí kolem divadelních rolí. Přestože má manžela, nedělá jí problém podvádět ho. Využívá svého nepopíratelného šarmu i náklonnosti mužů pracujících ve stejném oboru, aby získala to, co chce. Jedním z nich je Bernard, se kterým si prožila aférku po válce. Považuje ho i nadále za svého přítele a neváhá se na něj obrátit, když potřebuje sjednat schůzku s panem X., jenž uvažuje o tom, že ji obsadí do své hry.

Dalším mužem v Beatricině životě je Alain Maligrasse. Ten po ní sice touží, ale nikdy se neodváží svá tajná přání vyslovit. Zato Alainův synovec Eduard Beatricině kouzlu propadne natolik, že jí chce neustále dokazovat svou lásku krásnými dary. Ty po nějaké době splní svůj účel a Beatrice poblázněného Eduarda učiní svým milencem až do doby, než se objeví divadelní ředitel André Jolyau, jemuž dá přednost kvůli jeho vlivu v divadle a případným výhodám, které by jí vztah s ním přinesl.

Muži hrají v Beatricině životě důležitou roli, ale nejsou jediní, na koho její ambiciózní povaha působí. Dle slov Fanny Maligrassové je Beatrice také „trochu bláznivá“.⁵² Když si na manželovu posedlost touto mladou herečkou stěžuje Josée, přidá i ona svůj názor: „[Beatrice] je roztomilá, ale každý cit jí je cizí.“⁵³ Přestože tímto hodnocením z ní Josée dělá chladnou bytost, v závěru knihy se čtenář dozví, že „vždycky cítila k Beatrici radostnou sympatii.“⁵⁴ Charakter Beatrice je tedy velmi komplikovaný a nabízí se otázka, proč k ní Josée vždycky cítila sympatie? Mohlo by to být způsobeno tím, že jsou obě dvě samostatné sebevědomé mladé ženy, které se cítí svobodné a nakládají s milostnými vztahy, jak se jim zachce. Když ale Josée končí

⁵¹ SAGANOVÁ, Françoise. *Tři romány o lásce*. Praha: Odeon, 1970, s. 9.

⁵² Tamtéž, s. 9.

⁵³ Tamtéž, s. 49.

⁵⁴ Tamtéž, s. 63.

uvědoměním si, že svého přítele Jakuba miluje, Beatrice pochopí, že její životní výhra spočívá v oněch třech minutách, které jí oded' budou vždycky patřit na jevišti.

2. 3. 4. Pavla

Trochu odlišná od předchozích hrdinek je postava Pavly, zodpovědné a trpělivé aranžérky z příběhu *Máte ráda Brahms...*, která je ze všech hlavních hrdinek nejstarší a má šestiletý, zdánlivě spokojený vztah s Rogerem. Předstírá, že jí nevadí jeho četné, avšak bezvýznamné nevěry, a snaží se přesvědčit sebe samu, že je to ten pravý muž pro ni. Svoji pasivitu demonstruje stejně jako Dominika tím, že nevyhledává změnu a snaží se najít štěstí v jistotě, kterou cítí s Rogerem. „Nikdy nebude schopna úsilí poznávat někoho jiného.“⁵⁵ Devětatřicetiletá Pavla si dobře uvědomuje absurdnost lásky, kterou jí nabízí krásný pětadvacetiletý Šimon.

Její uvědomělost se projevuje opatrným a uvážlivým chováním stejně jako tím, že se Šimonovu kouzlu snaží nepodlehnout. Jejich vztah se postupně rozvíjí a až po rozchodu s Rogerem, několika krásných vycházkách se Šimonem a komplikacích způsobených jeho nejistotou si k mladšímu společníkovi najde cestu. Neustále se však zmítá mezi dvěma mlýnskými kameny, kde jeden představuje upřímné štěstí po Šimonově boku a druhý společenské konvence nenávistné ke vztahům starších žen s mladšími muži. Tyto nesmyslné předsudky se zdají být tím, co Pavlu donutí pochybovat o krásném vztahu, který právě prožívá se Šimonem. Nakonec skromná Pavla nevydrží tlak nepřející společnosti a po náhodném setkání s Rogerem si uvědomí, nebo spíše sama sebe přesvědčí, že patří k němu.

2. 3. 5. Vedlejší postavy

Mezi vedlejší ženské postavy vybrané k rozboru patří Františka, Nicole a Fanny. Jedná se o manželky mužů, kteří hledají vášeň v náručích výše zmíněných hlavních hrdinek. Všechny tři jsou v knihách prezentovány jako milé, laskavé, avšak neprůbojné a podváděné osoby. Nachází se ve stejné situaci, pouze za lehce změněných podmínek.

⁵⁵ SAGANOVÁ, Françoise. *Tři romány o lásce*. Praha: Odeon, 1970, s. 72.

Žádná z nich nemá děti, přesto je Františka popisována jako žena stvořená pro mateřství díky své laskavosti a něžnosti, se kterou všechny kolem sebe přijímá. O Nicole je zase známo, že by Bernardovi dítě dát chtěla, ale už dvakrát potratila a v příběhu potratí i potřetí.

Jedním z faktorů, kterými se tyto postavy odlišují, je stupeň, do jakého jsou si vědomy skutečného stavu jejich manželství. Františka je šťastně vdaná za Luca, ale z jejího posledního rozhovoru s Dominikou vyplývá, že už se s Lucovou nevěrou setkala dříve. Nebere to ale jako důvod ukončení manželství: „Krátce, chci říci, že nevěra fyzického druhu není opravdu vážná; ale já byla vždycky taková.“⁵⁶ Přestože se dozví o jeho nevěře s Dominikou a několik dní se jí vyhýbá, nakonec zvítězí její nekonečná laskavost a snaží se s Dominikou obnovit přátelství. Františka je ztělesněním tak obrovské něhy, že skončí utěšováním cizího trápení, i když je to ona, komu bylo navzdory její absolutní nevinnosti ublíženo nejvíce. Je až tak dobrotivá, že Dominiku, důvod svého zármutku a utrpení, nechce vidět smutnou: „Není mi příjemné pomyšlení, že jste byla nešťastná.“⁵⁷

Fanny Maligrassová žila ve šťastném manželství až do čtyřletého odloučení kvůli válce, po kterém k sobě s manželem Alainem už nikdy nenašli cestu. Oba dva přiznávají svou zálibu v mládí a v knize se dokonce dočítáme, že „[a]ni jeden, ani druhý neváhali tento svůj zájem zhmotnit, naskytla-li se k tomu příležitost, protože záliba v mládí je vždy provázena přirozeným něžným citem pro svěží pleť.“⁵⁸ Je tedy možné jejich nynější vztah interpretovat po fyzické stránce jako volný se vzájemným pochopením pro mimomanželské touhy toho druhého. Fanny ví o Alainově slabosti pro krásnou Beatrici, a dokonce o ní spolu otevřeně mluví: „Jeho obdiv k Beatrici býval mezi ním a ženou předmětem žertů.“⁵⁹ Fanny se zřejmě domnívala, že jde jenom o poblouznění, ale po zjištění, že její manžel chová k Beatrici opravdovou lásku, si smutně stěžuje Josée. Alain s Beatricí nikdy nestrávil noc, přesto jeho láska k ní Fanny trápí. Fanny se pohybuje někde na pomezí mezi věděním a nevěděním o aférách, které její manžel má doopravdy, nebo jen ve svých představách.

Bernardova manželka Nicole ví, že nezapadá do společnosti, kterou její manžel vyhledává. Svého muže bezmezně miluje, i když ji neustále nechává samotnou. Její oddanost se projevuje už od první strany příběhu: „[Č]ekávala na něho ve spánku, jako

⁵⁶ SAGANOVÁ, Françoise. *Tři romány o lásce*. Praha: Odeon, 1970, s. 202.

⁵⁷ Tamtéž, s. 202.

⁵⁸ Tamtéž, s. 9.

⁵⁹ Tamtéž, s. 9.

na něho čekávala celé dny, s úzkostí.⁶⁰ Bernard v knize několikrát zmíní, že ho jeho žena nepřitahuje, už ji ani nemiluje, avšak čas od času se za ni cítí zodpovědný a neopustí ji, pouze se začne scházet s Josée. Nicole cítí, že svému manželovi nedává, po čem touží. Je smutná, když na dva měsíce odjede do Itálie pod záminkou, že tam bude psát knihu, ale nikdy mu neodporuje. Má tendenci omlouvat se za to, že mu není rovnou společnicí, a ani ji nenapadne, že by Bernard mohl dělat něco, za co by se měl omlouvat on jí. Nikdy ho z nevěry nepodezřívá a už vůbec by nepomyslela, že by ji mohl podvádět s Josée, kterou si po seznámení u Maligrassových oblíbila. Když ji po jejím třetím potratu Bernard drží v náručí, ani ji nenapadne zpochybňovat jeho věrnost. Nemá o jeho lásce k jiné ženě ani ponětí.

2. 4. Tematický a motivický rozbor

Následující část se pokusí rozebrat témata vyskytující se ve studovaných textech. Pomocí analýzy a komparace se zaměří na klíčové problémy, které se objevují napříč danými romány. Pro lepší přehlednost budou všechny poznatky rozebírány dle let vydání těchto románů v originále od nejstaršího po nejnovější. V případě výskytu dané problematiky ve všech třech románech bude tedy zkoumání nejprve aplikováno na román *Jeden úsměv*, po něm na román *Za měsíc, za rok* a jako poslední bude u daného tématu analyzováno dílo *Máte ráda Brahmsa...*

2. 4. 1. Vývoj vztahů, ve kterých hrdinky vstupují do příběhu

Dominika do příběhu vstupuje s přítelem Bertrendem. Na začátku vztahu si vzájemně vyznají lásku, avšak u ní se záhy objevují myšlenky prozrazující úpadek této počáteční zamilovanosti: „Není mi ničím.“⁶¹ Čím hlouběji poznává Luca, tím více si uvědomuje, že patří právě k němu, a ne k Bertrandovi. Je zmatená a možná by i ráda původní vztah s Bertrendem zachránila: „Byla bych mu ráda řekla: ‚Bertrande, ujišťuji tě, není třeba se trápit, to by nebylo dobře, [...] to všechno nemůže být za tři týdny

⁶⁰ SAGANOVÁ, Françoise. *Tři romány o lásce*. Praha: Odeon, 1970, s. 7.

⁶¹ Tamtéž, s. 138.

zničeno, to je nerozum.“⁶² Nic takového ale doopravdy nevyřkne. Hovoří o něm mile, ale nikdy jako o své lásce: „Ostatně to byl můj nejlepší přítel, můj bratr, měla jsem ho hluboce ráda.“⁶³ Stráví spolu příjemný večer v tanečním baru a noc v Bertrandově pokoji. Po tomto posledním záchvěvu jejich lásky si Dominika uvědomí, že Bertranda nemiluje: „[U]vědomila jsem si náhle, že jsem všechno to, co jsem ráno dělala, opravdově nežila.“⁶⁴ Během letních prázdnin od něho dostává dopisy, ale spíše ji to obtěžuje. Po dvou týdnech strávených s Lucem se Bertrandovy přítomnosti doslova bojí: „Bertrand se bude pokoušet znovu mě získat. Proč se k němu vracet [...]?“⁶⁵ Bertrand by Dominiku chtěl zpět, proto ji nechá rozhodnout se mezi ním a Lucem. Ona si vybere Luca a více než roční vztah tak končí kvůli cizímu muži.

Josée chodí s Jakubem, o kterém pořádně ani neví, proč se jí líbí: „[N]evím, vábí-li mě můj odraz v něm nebo to, že v něm žádný takový odraz není, nebo on sám. Jenže on sám je nezajímavý.“⁶⁶ Je tedy otázkou, proč s ním po celý příběh zůstává. Snad proto, aby si byla jista, že ho doopravdy poznala a neunáhlila se s případným rozchodem. Několikrát zmíní, že „z něho začíná být unavena.“⁶⁷ Má sice aféru s Bernardem, a dokonce za ním na tři dny odjede do Poitiers, ale vždycky se k Jakubovi vrátí. Když se Jakub bez jejího vědomí odstěhuje, neváhá a celý večer ho hledá po kavárnách, kam rád chodí. Na konci knihy, po čtrnáctidenním odloučení, pozná, že ho skutečně miluje, a cítí se šťastná: „Miluji ho, on mě miluje, to je neuvěřitelné.“⁶⁸ Josée si tedy k původně nezajímavému studentovi medicíny najde cestu a ze vztahu s nejasnými základy se i přes všechny obtíže stane láska.

Díky jediné zmínce o Beatrici a jejím manželovi čtenář ví, že je vdaná. Cítí se oprávněna svého manžele podvádět, ale další podrobnosti jejich vztahu nejsou známy. Jednoho dne se mu přizná k nevěře. Toto přiznání je stejně nejspíš jenom její další hereckou rolí převedenou do skutečného života. Neví se tedy, zda on opustil ji, či ona jeho, nebo zda jsou stále svoji, ale každý z nich žije svým vlastním životem.

Pavla se neustále snaží přesvědčit sebe samu, že její přítel Roger je pro ni ten pravý. Pořád si opakuje, že ho miluje, což v mnoha případech vyznívá spíše jako zoufalé přání přesvědčit se o něčem, co neexistuje. Rogerovy bezvýznamné milostné

⁶² SAGANOVÁ, Françoise. *Tři romány o lásce*. Praha: Odeon, 1970, s. 148.

⁶³ Tamtéž, s. 163.

⁶⁴ Tamtéž, s. 165.

⁶⁵ Tamtéž, s. 183.

⁶⁶ Tamtéž, s. 14.

⁶⁷ Tamtéž, s. 19.

⁶⁸ Tamtéž, s. 64.

pletky přijímá jako povinnost dát mu svobodu, aby si udržela jeho lásku, i když ji to pomalu ničí. Roger ji bere jako jistotu a podle toho se k ní také chová. O to spokojenější si potom Pavla připadá, když ji mladý Šimon zahrnuje komplimenty a nervózně jí vyznává lásku. Přestože se snaží nepodlehnout tomuto kouzlu, nakonec ji k tomu Rogerův nezáměr dovede. Najde sílu ho opustit a prožívá nádherné dny s mladíkem, který ji skutečně miluje. „Byl tak pozorný, tak dychtivý se jí zabývat, otvírat jí dveře, zapalovat cigarety, předem vytušit její sebenepatrnější přání.“⁶⁹ Cítí se potřebná, Šimonův svět se točí jenom kolem ní a ona je konečně šťastná. Něco ji ale stále tlačí zpět. Nepřející společnost ji přinutí myslet si, že věkový rozdíl mezi ní a Šimonem je nepřekonatelný problém a hrubý mravní prohřešek. Navíc je tu stále něco, co jí brání se od Rogera odloučit. „[A]ni za nic nemohla rozpojit jejich dva životy.“⁷⁰ Nakonec se k němu opět vrátí, i když ví, že se kvůli ní nezmění a ona bude opět smutná a zklamaná.

2. 4. 2. Co v nových vztazích hledají?

Dominika ve svém poměru se ženatým mužem pravděpodobně hledá tři věci: vysvobození z nudy, ukojení fyzické touhy a později i skutečnou lásku. Od začátku přiznává, že ji životem provází hlavně nuda, takže setkání s Lucem je pro ni příjemným zpestřením a hned první společná večeře působí jako žádoucí rozptýlení v jejím všedním životě. Luc je silná osobnost a moc dobře ví, že se Dominice líbí. Ostatně nikdy mu v ničem neodporuje. I když je jí jeho neustálá kritika zprvu nepříjemná, musí uznat, že ji charakterizuje vcelku přesně: „A nudíte se se mnou míň než s Bertrandem. Jste v pěkné kaši.“⁷¹ A to Dominika od této chvíle opravdu je, protože Luc pro ni nepředstavuje pouze vysvobození z celoživotní nudy, ale také nenaplněnou fyzickou touhu. Jak sama na začátku uvádí, do jejího vztahu s Bertrandem se místo chvilce vkradl chlad, přesněji „nedostatek opravdového citového vzrušení“⁷². Luc je sice starší, ale Dominika hned cítí, že je na něm něco, co ji přitahuje: „[V] jeho rysech bylo něco, proč mi ten obličej, který jsem viděla podruhé, byl tisíckrát bližší než Bertrandův.“⁷³ Během jejich dvoutýdenního dobrodružství se Dominičina touha změní ve skutečný, Lucem

⁶⁹ SAGANOVÁ, Françoise. *Tři romány o lásce*. Praha: Odeon, 1970, s. 114.

⁷⁰ Tamtéž, s. 127.

⁷¹ Tamtéž, s. 146.

⁷² Tamtéž, s. 140.

⁷³ Tamtéž, s. 142.

neopětovaný cit. Je si toho dobře vědoma, avšak není schopna se od něho odloučit a raději trpí. Je Lucovi sice nablízku, ale ve skutečnosti je stále sama.

U Josée si čtenář není jistý, co od utajovaného vztahu s Bernardem očekává. Je peněžně zajištěná, soběstačná, má stálého přítele, tak proč udržuje poměr s ženatým mužem? Odpovědí by mohla být čistá zvědavost nebo také pocit lítosti smíchaný s vinou potom, co jí Bernard vyzná lásku, již ona neopětuje. „Bývala tak trochu zvědava, jaký Bernard je, brzy se však ukázalo, že je jí až příliš podobný, příliš nestálý, než aby se k němu mohla přimknout.“⁷⁴ Zvědavost určitě hraje v tomto poměru roli, ale je to zvědavost způsobená tím, že Josée si může díky bohatství dopřát v podstatě vše, po čem zatouží? Nebo je to, jak napovídá druhá část citované věty, snaha o nenápadné poznávání osoby, se níž by Josée chtěla jednou žít? Až příliš rychle usoudí, že k Bernardovi nesmí přilnout. Dobře si uvědomuje, že stejně jako on, je nestálá i ona. Oba přece podvádějí své oficiální, nic netušící partnery, což je nejspíše důvodem, proč se k němu opakovaně připodobňuje: „Je mi podobný, je stejného druhu jako já, měla bych ho milovat.“⁷⁵ Podobnost vidí nejen v myšlenkách, ale i v konkrétních případech: „Jejich ruce měly stejný tvar, jen Bernardova byla o něco větší.“⁷⁶ V průběhu děje se Bernard do Josée opravdu zamiluje a neváhá to vylíčit v dopise, který jí pošle z Poitiers. Fakt, že si Josée pamatuje skoro celý text dopisu, naznačuje, že ho četla několikrát a s velkým zájmem. Chtěla si zapamatovat Bernardovy zamilované věty, přestože ho nemilovala. Když se Bernard mylně domnívá, že přijela kvůli němu, neodporuje mu. O dvou dnech, které se s ním rozhodne strávit, smýšlí jako o dvou dnech Bernardovy radosti a v této lži ho po celou dobu klidně nechá. Nad jeho trápením cítí spoluvinu a tímto jednáním se možná snaží ulehčit svému svědomí.⁷⁷

Jestliže byly úmysly předchozí hrdinky nejasné, v případě Beatrice je zcela zřejmé, co od milostných vztahů očekává. Na jedné straně je to pocit jedinečnosti, který jí dopřává Eduard. Jakmile se Beatrice dozví, že si půjčuje peníze, aby ji mohl zahrnovat dary, lichotí jí to ještě víc. Co nejdále však hraje svou tradiční roli nedostupné dámy. Vzdá se jí až při zjištění, že by kvůli Eduardově galantnosti mohla přijít o své večerní rozptýlení: „[H]rozilo jí, že se bude nudit, protože spánek ji přešel.“⁷⁸ Pozvala tedy Eduarda do svého lože.

⁷⁴ SAGANOVÁ, Françoise. *Tři romány o lásce*. Praha: Odeon, 1970, s. 16.

⁷⁵ Tamtéž, s. 21.

⁷⁶ Tamtéž, s. 60.

⁷⁷ Tamtéž, s. 38.

⁷⁸ Tamtéž, s. 32.

Druhým důvodem pro navazování milostných vztahů jsou Beatriciny ambice v divadelní kariéře. Ty se snaží naplnit s pomocí Andrého Jolyaua. Ten do ní není zamilovaný jako Eduard, pouze ho přitahuje její charakter a získání její přízně je pro něj spíše známý sport. „Dobýt Beatrice cestou ctižádosti pro něho bylo snadné. Znal příliš dobře tento druh mlčky uzavíraných obchodů, než aby ho to mohlo bavit.“⁷⁹ Jde o rovnocenný vztah dvou lidí, v němž ani jeden upřímně nemiluje, ale oba z něho těží. Beatrice se domnívá, že jí pomůže v divadelní kariéře, a padesátiletý Jolyau neodmítne náruč mladé herečky.

Pavla do nového vztahu vstupuje obezřetně a velmi pomalu. Pro Rogera je samozřejmostí, jakousi jistotou, ke které se může vždycky vrátit: „V Paříži samozřejmě, kde věděl, že je ochotná se s ním kdykoli sejít, že jí má na dosah, tam mohl jejich schůzky oddalovat.“⁸⁰ Dostatečně si jí neváží a Pavla zatouží po pocitu důležitosti, který jí dopřává Šimon. Ten dává bezostyšně najevo, že všechny jeho myšlenky se točí kolem ní. Netrpělivě čeká na hodinu, kdy budou moci být zase spolu: „Půjdu na procházku a budu myslet na tebe, pak budu sám obědvat a myslet na tebe a pak budu čekat na šestou hodinu.“ Pavla ví, že by pro ni udělal cokoli, a velice jí to lichočí. Dobře se s ním baví a konečně ví, co je opravdová radost. V novém vztahu našla nejen pozornost a pocit výjimečnosti, ale i štěstí a Šimonovu upřímnou lásku. O to tragičtější je její rozhodnutí to nakonec všechno odmítnout a vrátit se k Rogerovi.

2. 4. 3. Síla zvyku

Dominika je od začátku knihy zvyklá na poněkud nudnější život. Vztah s Bertrandem nepopisuje jako zvlášť vášnivý, ale ani si nestěžuje, stejně jako nepřemýšlí o rozchodu. Po poslední noci strávené s ním si uvědomí, že tento záchvěv jejich lásky pro ni byl „nejasný pud zachovat si své zvyky“.⁸¹

V příběhu jsou i další postavy, z jejichž života se také stal částečně zvyk. Luc má svou ženu rád, je ženatý už deset let a Dominice ihned přiznává, že by ji nikdy neopustil. Na Františčinu věrnost si rychle zvykne. Ona sama se podřizuje Lucovu stylu života. Když Dominice svěřuje své trápení, odhalí, že ví o několika Lucových nevěrách:

⁷⁹ SAGANOVÁ, Françoise. *Tři romány o lásce*. Praha: Odeon, 1970, s. 39.

⁸⁰ Tamtéž, s. 113.

⁸¹ Tamtéž, s. 165.

„Krátce, chci říct, že nevěra fyzického druhu není opravdu vážná; ale já byla vždycky taková.“⁸² To, že byla Františka „vždycky taková“, naznačuje, že zde bylo více nevěř z Lucovy strany, které ona nebrala jako důvod k rozchodu. Raději si na ně zvykla.

V Pavlině příběhu se se zmínkami o vztahu „ze zvyku“ setkáváme častěji. Domnívá se totiž, že její štěstí spočívá v tom, že je na Rogera „dokonale zvyklá“.⁸³ Síla zvyku v jejím případě přerůstá až ve strach z neznáma: „Možná prostě jen věděla, že má ráda Rogera. Spolehlivě získané věci. Pevné známé body.“⁸⁴ I když není spokojená, nedokáže se od Rogera oprostít: „Snad proto, že úsilí, které vložila do jejich lásky za šest let, to nekonečné, bolestné úsilí se jí stalo asi dražší než štěstí.“⁸⁵ Vzdává se tedy štěstí kvůli něčemu, co si časem systematicky vybudovala. Šimonovu přítomnost je schopná si užívat až potom, co si na něj zvykne. Cítí se klidněji, protože měla čas si z něho vytvořit další známý bod: „Jeho stálá přítomnost, jeho obdiv, jeho tvrdošijnost vytvořily, pomyslela si, jakýsi citový zvyk[.]“⁸⁶ Pavlin život se skládá z věcí a lidí, na které je zvyklá. Hledá v nich jakýsi druh jistoty. Poruší jediné pravidlo a to výlet do hor s Rogerem. „Jednoho dne se dohodli, že ať bude jakékoli jejich okamžité citové rozpoložení (tehdy šlo jen o Rogerovo), zařídí si to tak, aby každou zimu měli pro sebe několik klidných dní.“⁸⁷ Tentokrát však Pavla Rogera poprvé odmítne.

2. 4. 4. Pasivita

Ke zvykům, kterých se postavy těchto románů nechtějí vzdát, patří i problematika pasivity. Jak již bylo vícekrát zmíněno, Dominika o svém osudu nikdy nerozhoduje. Nemá však o svém jednání iluze a dobře si tuto skutečnost uvědomuje v situaci, kdy neví, jak má s Lucovou náklonností naložit: „Ostatně jsem nikdy nic nerozhodovala. Vždycky si vybral někdo mě. Proč bych ještě jednou nenechala věcem volný průběh.“⁸⁸ Co řekne, to taky udělá. Po zbytek příběhu se její chování řídí Lucovými rozhodnutími.

⁸² SAGANOVÁ, Françoise. *Tři romány o lásce*. Praha: Odeon, 1970, s. 202.

⁸³ Tamtéž, s. 72.

⁸⁴ Tamtéž, s. 91.

⁸⁵ Tamtéž, s. 127.

⁸⁶ Tamtéž, s. 108.

⁸⁷ Tamtéž, s. 122.

⁸⁸ Tamtéž, s. 147.

V díle *Za měsíc, za rok* hlavní hrdinky pasivitu neprokazují. Naopak pravidelně se rozhodují i v zálučných situacích jako je například odjezd Josée za Bernardem. Nebere ohled na Jakubův názor a s Bernardem nakonec stráví tři dny. I Beatrice aktivně a často mění své chování stejně jako muže. Pasivitu projevují pouze vedlejší hrdinky. Fanny ani Nicole nejednají, přestože cítí, že se od nich jejich muži vzdalují. Zatímco Nicole viní sebe a Bernardovi se neustále omlouvá, Fanny dobře ví, že příčinou chladného přístupu jejího manžela je Beatrice. Ani jedna však neudělá nic pro to, aby jejich manželé na milenky zapomněli a vrátili se k nim.

Pavla ve svém životě sice pasivní není, ale v milostných vztazích se iniciativy nechopí. Jakmile se objeví Šimon a otevřeně dává najevo svou lásku, ona nejedná a vyčkává. Chová se odtažitě, ale i tak se s ním pravidelně setkává. Ovšem ve chvíli, kdy začne vnímat citové pouto, je bezradná. Nejradši by nedělala nic, pouze si přeje, aby se její situace sama nějak vyřešila: „[V]šechno ji vedlo k odzbrojené pasivitě, žádající stůj co stůj, ,aby se něco stalo‘.“⁸⁹

2. 4. 5. Znuděnost

V Dominičině případě je nuda klíčová. Do příběhu vstupuje jako pasivní znuděná dívka. Důvodem její posedlosti starším ženatým mužem je právě Lucova schopnost ji z této nudy vytrhnout. „Byl snad prvním člověkem, s nímž [...] se cítila úplně dobře, bez nejmenší stopy nudy.“⁹⁰ Už při prvním setkání na něm vidí něco, co ji přitahuje, i když ještě netuší, co to je. Poté, co spolu povečeří jen sami dva, cítí se jinak než obvykle. Nenudí se a Luc ví, že díky tomu ho Dominika nakonec přijme za svého milence: „A nudíte se se mnou míň než s Bertrandem. Jste v pěkné kaši.“⁹¹

Ve zbylých dvou románech nepatří znuděnost mezi hlavní důvody, proč hrdinky navazují nové milostné vztahy. Pouze Pavla dává najevo jistou míru nespokojenosti se stále se opakujícími problémy s Rogerem. Nevěnuje jí dostatek pozornosti, což má za následek samotu, dny bez plánů a tento stav jinak podnikavou Pavlu musí nudit. V jejím

⁸⁹ SAGANOVÁ, Françoise. *Tři romány o lásce*. Praha: Odeon, 1970, s. 107.

⁹⁰ Tamtéž, s. 144.

⁹¹ Tamtéž, s. 146.

osobním životě se prakticky nic neděje, provází ji pouze „jednotvárnost zimních dnů, věčná defilírka týchž ulic“⁹² a Rogerovy neměnicí se výmluvy.

2. 4. 6. Bezstarostnost

Tato vlastnost se v rozebíraných dílech projevuje u mladších postav, u nichž působí jako jeden z rozmarů mládí. Když se po cestě autem Dominika a Bertrand začnou kvůli rychlé jízdě nervózně smát, Luc pouze ledabyly konstatuje, že mládí je důvodem jejich smíchu. To Dominice není vůbec příjemné. Připadá jí, že z nich neprávem dělá děti. Poslední noc, kterou stráví s Bertrandem v baru Kentucky je nejjasnějším příkladem bezstarostnosti. Dominika odhodí všechny své problémy a jenom se baví. Nejvíce si užívá tanec na džezovou hudbu. Jak Bertrandovi sama říká: „Hudba se rovná bezstarostnost...“⁹³ Nechá se jí unést a prožije velice zábavnou noc, po které ale pochopí, že s Bertrandem být nechce. Ničeho nelituje, naopak si klidně utřídí všechny své pocity.

Šimon od začátku projevuje bezstarostnost svým přístupem k životu. Při prvním setkání s Pavlou je ještě v deset hodin v županu. Přestože pracuje jako právní koncipient, do zaměstnání chodí sporadicky a spíše preferuje lenošení. To Pavla ostatně dobře pozná, jakmile se s Šimonem sblíží. Ten celé dny dělá, na co má náladu, i když většinou nemá náladu na nic a čas si krátí přemýšlením o ní. Nějaké povinnosti jsou mu tedy cizí.

2. 4. 7. Neopětovaná láska

Přestože se Dominika snaží udržovat s Lucem vztah založený pouze na fyzické touze, nakonec se do něhu zamiluje. K tomuto nevyhnutelnému vyústění jejich románu se schylovalo dříve, než začal. Neustálé reprízy, kdy si Dominika opakuje, že se do něj nesmí zamilovat, jsou mnohokrát chápány jako zoufalá přání. Sama sebe ujišťuje o své schopnosti nepropadnout tomuto muži, avšak po dvou společných týdnech se opravdově zamiluje. Snaží se to skrývat před svým okolím i před sebou, ale láska se nedá tajit

⁹² SAGANOVÁ, Françoise. *Tři romány o lásce*. Praha: Odeon, 1970, s. 107.

⁹³ Tamtéž, s. 164.

věčně. Luc ji má velmi rád, váží si jí, ale nikdy ji nedokáže milovat. To sice Dominika ví od začátku, ale potom, co mu všechno poví a jeho odpověď je pořád stejná, definitivně pochopí, že v jejich vztahu miluje pouze ona. Svou situaci shrnuje takto: „Miluji Luca, který mě nemiluje. Nesdílená láska, nutný zármutek.“⁹⁴ Nemůže bez Luca být, a proto v této bezvýchodné situaci zůstává, přestože trpí. Bez něj by totiž trpěla mnohem víc. Na konci příběhu však svůj osud přijímá a ani teď se proti němu nebouří: „Byla jsem žena, která milovala muže. Byl to prostý příběh[.]“⁹⁵

Josée ani Beatrice neopětovanou láskou netrpí, naopak jsou to jejich milenci, kteří po nich doopravdy touží. Pro Bernarda je Josée zpočátku pouze milenkou, ale přitahuje ho mnohem víc než jeho vlastní žena a on sám časem pochopí, že Josée opravdu miluje. Odmítá svou ženu Nicole, která by mu dala vše, a trápí se pro Josée, o níž ví, že ho nemiluje. Stále však doufá, že jednou jeho utrpení skončí. Když na konci příběhu stojí s Josée opřený o zed', říká: „[J]ednoho dne bezpochyby přestanu milovat i já vás.“⁹⁶

Kvůli Beatrice se trápí hned dva muži. Tím prvním je Alain, jenž nikdy ani nebyl jejím milencem. Beatrice ho přitahuje, ale ji nikdy ani nepokusí svést. Radši utápí svůj smutek v alkoholu a v náruči jiné mladé dívky. Zato jeho synovec Eduard má to štěstí, že z něj Beatrice na čas svého milence udělá. Zahruje ji květinami a lichotkami, což si Beatrice velice užívá, avšak když se objeví jiný muž, který by jí mohl pomoci s kariérním postupem, ihned si uvědomí své priority a Eduarda od sebe odežene. Ten si život bez své lásky nedokáže ani představit a velice ho mučí, že ho Beatrice už nemiluje. Ani jeden z těchto mužů nedokáže svou vysněnou ženu k lásce přinutit.

Zato Šimon, který vytrvale přesvědčuje Pavlu o své lásce, nakonec uspěje. Jeho vítězství sice nemá dlouhého trvání, ale díky neustálým průjevům lásky se mu podaří Pavlu získat. Ta je zpočátku opatrná, ale jakmile se vytrvalému Šimonovi odevzdá, pocítí opravdové štěstí. V několika scénách je Pavla spokojená, ale nikde není doslova napsáno, že Šimona miluje. Nikdy taková slova nevysloví. Není tedy jasné, zda někdy milovala i ona jeho, ale z počáteční neopětované lásky se Šimonovi jako jedinému podařilo svou touhu přeměnit v opravdový milostný vztah.

⁹⁴ SAGANOVÁ, Françoise. *Tři romány o lásce*. Praha: Odeon, 1970, s. 199.

⁹⁵ Tamtéž, s. 204.

⁹⁶ Tamtéž, s. 66.

2. 4. 8. Naivita

Toto téma úzce souvisí s předchozí problematikou neopětované lásky. Aby se Dominika mohla bezstarostně scházet s Lucem, naivně si myslí, že svým citům poručí: „A pak už to nějak udělám, abych se do něho nezamilovala, když vím, že je předem vše ztraceno. Tak bláhová nejsem.“⁹⁷ Musí si ale uvědomovat, že společným pobytem u moře se žene do bezvýchodné situace. Její ospravedlňování tohoto rozhodnutí působí jako zoufalá snaha přesvědčit sebe samu o citové distanci k tomuto muži: „Neodjížděla jsem s Lucem, protože mě miloval, ani protože já milovala jeho. Odjížděla jsem s ním, protože jsme mluvili stejnou řečí a protože jsme se sobě líbili.“⁹⁸ Tato myšlenka zní přesně tak, jak by ji pronesl Luc. Dominika se jím nechává lehce směřovat a přesvědčuje se o pravdivosti jeho slov. I přes všechnu snahu svému srdci nakonec neporučí a musí si přiznat, jak naivní byla: „Zkrátka jsem Luca milovala[.]“⁹⁹

V románu *Za měsíc, za rok* se naivita vyskytuje, stejně jako nenaplněná láska, u mužských protějšků hlavních hrdinek. Eduard je naprosto zaslepený láskou k Beatrice. Nedokáže si představit svět bez ní; realitu, v níž by ho nemilovala. Naivně si i přes všechny náznaky Beatriciny lhostejnosti namlouvá, že ho přece musí milovat: „Nedovedl si přestavit, že ho Beatrice už nemiluje, ani že jí jde na nervy, to by byla zkáza jeho nynějšího života a s ničím podobným nepočítal.“¹⁰⁰ Jednoho dne se rozhodne své naivity zbavit a na rovinu se Beatrice zeptá, zda ho stále miluje. Krutá pravda mu konečně otevře oči.

Bernard díky svému jednorázovému projevu naivity zažije pocit opravdového uspokojení. Když za ním Josée přijede několik dní poté, co jí pošle dopis s vyznáním lásky, věří, že je jeho láska opětována. V této nevědomosti ho Josée nechá celé dva dny a pro něho jsou to paradoxně nejšťastnější dny, které v příběhu zažívá. Josée si to uvědomuje a nad jeho stavem smutně přemýšlí: „[J]edinou pravdou je pro něho tento klam, jemuž propadá, jemuž ho nechávám propadat. Opravdové štěstí, klamný milostný příběh.“¹⁰¹ Jakmile se však Bernard dozví, že pravý důvod jejího příjezdu je jiný, nic si nenalhá a přijímá skutečnost, že ho Josée nemiluje.

⁹⁷ SAGANOVÁ, Françoise. *Tři romány o lásce*. Praha: Odeon, 1970, s. 163.

⁹⁸ Tamtéž, s. 168-169.

⁹⁹ Tamtéž, s. 190.

¹⁰⁰ Tamtéž, s. 50.

¹⁰¹ Tamtéž, s. 38.

Pavla se snaží, aby vztah se Šimonem fungoval, ale uvědomuje si, že se nedokáže odpoutat od Rogera. Už jen to, že na Rogera myslí, zatímco je se Šimonem, nasvědčuje jakési naivní představě vybudovat nový vztah, aniž by byla schopna oprostít se od toho starého. Bojí se, že by se Roger mohl pokoušet získat ji zpět. Nemusela by z toho mít obavy, pokud by byla pevně rozhodnutá, žít se Šimonem. Má strach z jiného důvodu – ví, že by Roger uspěl – a neustále o této možnosti přemítá: „Možná že se mu to podaří.“¹⁰² A možná si sama tajně přeje, aby to tak bylo. Na konci příběhu se k Rogerovi totiž vrátí. Je opravdu tak naivní, že si myslí, že s ním bude šťastnější jenom proto, že vztah s ním je společensky přijatelnější než vztah se Šimonem? Nebo je snad ještě naivnější a myslí si, že se Roger změní a nebude ji tolik zanedbávat? To se čtenář nikdy nedozví, ale poslední větou oznamující Rogerovo další zpoždění je jasné, že se nic nezmění.

2. 4. 9. Osamělost

Osamělost provází Dominiku po celý příběh. Když je s Bertrandem, nechová k němu opravdovou lásku, vzdaluje se mu. V Lucovi ihned uvidí možnost zbavit se prázdnoty a nudy, které v jejím životě zabírají stále více místa: „[M]ohou vidět jeden v druhé lék, třeba prozatímní, na svou osamělost.“¹⁰³ Jak po poslední noci strávené s Bertrandem říká, nemiluje nikoho, ani jeho. Poté se zamiluje do Luca, který ale její lásku neopětuje. Když není s ním, tráví dny ve svém pokoji nebo ve společnosti, ve které nechce být. Střed jejího vesmíru je Luc: „Všechno směřovalo už k němu, všechno záviselo na něm a dělo se beze mne.“¹⁰⁴ Nedokáže se od něj odpoutat, naopak mu chce být stále nablízku a přesvědčit ho, že k sobě patří: „Zoufale jsem hledala pouta mezi námi.“¹⁰⁵ Její láska je však Lucem odmítnuta a Dominika zůstává nadále sama.

Beatrice ani Josée osamělost nepociťují. Josée vede spokojený život, v němž má své místo přítel i milenec. Beatrice žije pozorností, které se jí dostává z okolí a pokud má zrovna náladu, nedělá jí problém si nějakého milence najít. Jsou to opět vedlejší ženské postavy, jež trpí samotou. Ta se nejvíce projevuje u Nicole trávící dny čekáním na manžela. V Paříži se nevyzná a nemá ani opravdové přátele. Fanny se snaží svou

¹⁰² SAGANOVÁ, Françoise. *Tři romány o lásce*. Praha: Odeon, 1970, s. 126.

¹⁰³ Tamtéž, s. 147.

¹⁰⁴ Tamtéž, s. 190.

¹⁰⁵ Tamtéž, s. 196.

osamělost skrývat, ale Alainova posedlost Beatricí ji skličuje. Přiznává to jednou Josée a potom nechá také Eduarda nahlédnout do svého srdce ve chvíli, kdy k ní přijde sklíčený od Beatrice.

Pavla se nachází v podobné situaci jako z počátku Dominika. Má přítele, ale stejně se cítí sama. I když se snaží nalhávat si, že je s Rogerem šťastná, přijímá Šimonovo pozvání jako „dobré zaneprázdnění pro osamělou ženu“.¹⁰⁶ Uvědomuje si tedy, že má sice šestiletý vztah s Rogerem, ale je v něm neustále sama. I ve chvíli, kdy se stýká se Šimonem a cítí se šťastná, přemýšlí, jak by vypadal návrat k Rogerovi: „Šimon bude navždycky raněn, ona zůstane znovu sama[.]“¹⁰⁷ Takové uvažování je v určitém smyslu i podvědomé přání, aby se tak stalo. Možná za definitivní návrat k Rogerovi nemůže pouze nepřející společnost. Možná Pavla neumí být doopravdy šťastná s mužem, jenž ji miluje. Podle všeho se potřebuje ve vztahu trochu trápit a být ta zanedbávaná, být ta, o níž společnost s lítostí smýšlí jako o přehnaně hodné. Rogerův nedostatek zájmu a neustálé oddalování schůzek jsou za tohoto předpokladu pro ni tím pravým.

2. 4. 10. Změna

Obyčejně pasivní Dominika vezme dvakrát věci do svých rukou. Rozchod s Bertrandem je vůbec první zásadní rozhodnutí, které Dominika udělá, aby dosáhla toho, co chce. Přestože je na něj zvyklá a vždy se jím nechala vést, tentokrát se rozhodne změnit vývoj věcí a Bertranda opustí. Poté si dlouho přeje Lucovi svěřit svá přání. Chce s ním navázat opravdový vztah, chce být pořád s ním, chce, aby ji miloval. Nakonec se odhodlá a před Lucovým odjezdem do Ameriky mu všechno řekne. Jeho reakce je ale přesně taková, na jakou ji upozorňoval od prvních chvil. Přestože by si to přál, nemůže Dominiku milovat, a ona tak zůstává pouze milenkou. Nepodaří se jí tedy získat náklonnost muže, kterého miluje, ale aspoň se své trápení pokusila změnit.

Hlavní hrdinky románu *Za měsíc, za rok* jsou velice silné a spokojené. Je v nich vidět odhodlání žít tak, jak si samy přejí. Josée se rozhoduje podle svého vlastního svědomí. Má prostředky, díky nimž si v podstatě může dělat, co chce. Beatrice zase neustále a bez výčitek mění milence. Nevadí jim rozhodovat se a dělat změny.

¹⁰⁶ SAGANOVÁ, Françoise. *Tři romány o lásce*. Praha: Odeon, 1970, s. 91.

¹⁰⁷ Tamtéž, s. 126.

Pavlina opatrnost se v některých případech mění v pasivitu a neschopnost chopit se iniciativy. Když se rozhoduje mezi Rogerem a Šimonem, cítí nutkání pokusit se navázat s Šimonem vztah. Aktivně pro to ale nic nedělá, jen si přeje, aby za ni rozhodl někdo jiný. „Měla strach a podvědomě si přála, aby za ní přišel a přinutil ji k lásce.“¹⁰⁸ I když touto úvahou působí pasivně, nakonec se rozhodne změnu učinit: „Každý jí radil změnu vzduchu a ona si pomyslela, že prostě jen změní milence; je to méně rušivé, pařížštější, častější...“¹⁰⁹ Své rozhodnutí realizuje na obědě s Rogerem, kde se s ním rozejde. Druhá změna v jejím životě se také týká Rogera. Pozve ji na výlet do hor, kam spolu každou zimu jezdili, a ona ho poprvé odmítne. Jedná se o důležitý okamžik, protože Pavla se rychle a rázně rozhodne změnit zavedený zvyk. Vždy snášela jeho změny plánů, přijímala jeho návrhy a teď poprvé měla sílu ho odmítnout.

2. 4. 11. Sobectví a pokrytectví

Dominice je Františka od první chvíle velice sympatická, a proto tomu je ráda, že při první večeři s Lucem k ničemu nedošlo. Trvá ale jen chvíli, než se jdou spolu projít po zahradě jeho sestry a ona dychtivě čeká na polibek. Pokrytecky si říkala, jak se vůči Františce dobře zachovala, ale jakmile se ocitne v situaci, kdy má Luca na dosah, hned se mu podvolí. Potom, co jejich aféra vyjde najevo, se Dominika obává Františčinu reakce. Myslí si, že to ona „trpěla příliš mnoho, aby se kdokoliv na [ni] mohl ještě zlobit.“¹¹⁰ Dominika se sice pro Luca trápí, ale rozhodně si to zaslouží. Ona přece byla ta, která se veselila v náruči ženatého muže. Podvedená manželka má tak plné právo se na Dominiku hněvat. To, že se naopak snaží k Dominice opět najít cestu, je jen další demonstrací její laskavosti a nekonečné dobroty.

Stopu sobectví je možné nalézt i v Beatricině chování, konkrétně v tom, jak se chová k Eduardovi. Moc dobře si uvědomuje, že se do ní mladík bláznivě zamiloval, a jeho pozornost si náležitě užívá. Nějakou dobu se s ním schází, ale jakmile ji jeho neustálá přítomnost omrzí, začne se mu vzdalovat, až ho nakonec vymění za nového milence.

¹⁰⁸ SAGANOVÁ, Françoise. *Tři romány o lásce*. Praha: Odeon, 1970, s. 107.

¹⁰⁹ Tamtéž, s. 119.

¹¹⁰ Tamtéž, s. 200 - 201.

V případě Pavly se o sobeckosti či pokrytectví dá mluvit pouze do určité míry. Čtenář se nikdy nedozví, zda svůj vztah se Šimonem myslela vážně, nebo vždycky věděla, že se vrátí k Rogerovi. V takovém případě by to znamenalo, že Šimona pouze využívala ve chvíli, kdy se chtěla cítit žádaná. Tomu nasvědčuje i fakt, že mu nikdy nevyznávala lásku tak jako on jí.

2. 4. 12. Samostatnost a soběstačnost

Když Dominika odjíždí od rodičů do Avignonu na setkání s Lucem, projeví se u ní nervozita z neznáma. Přestože už nejméně rok žije v Paříži, kde studuje, až tato chvíle pro ni znamená opuštění známého a bezpečného místa. „Zdalo se mi, jako bych poprvé opouštěla své dětství, rodinné bezpečí.“¹¹¹ V jejím případě tedy nedošlo k získání nezávislosti odstěhováním se od rodičů. Svoji soběstačnost si uvědomila ve chvíli, kdy poprvé o něčem sama rozhodla. Až díky utajované schůzce s Lucem má Dominika pocit, že se osamostatňuje a odteď se musí spoléhat pouze na sebe a na svá rozhodnutí.

V románu *Za měsíc, za rok* se čtenář setkává s psychicky nejsilnějšími hrdinkami. Nikdy nenechají muže, aby je ovládali, ale jen díky nim si mohou užívat svobody. Josée zajistilo téměř bezstarostný život otcovo bohatství a Beatrice muži celý život dopřávají, cokoli si zamane. Jedná se tedy o absolutně soběstačné ženy, které své samostatnosti dosáhnou díky penězům a osobním ambicím.

O Pavle se čtenář ihned dozvídá, že v minulosti opustila svého manžela. Lidé ji proto občas nazývají „ta bláznivá samostatná“.¹¹² Její samostatnost dokládá také fakt, že má stálou práci. Zůstává dlouho v obchodě, kde pracuje, nebo jde aranžovat salón paní Van den Besh i v sobotu. Díky počáteční zmínce o finančních nesnázích je jasné, že se o sebe musí postarat sama. Nepřijímá tedy žádnou podporu ani svého bývalého manžela, ani od současného přítele Rogera. Spoléhá se pouze na sebe a své vlastní vydělané peníze.

¹¹¹ SAGANOVÁ, Françoise. *Tři romány o lásce*. Praha: Odeon, 1970, s. 168.

¹¹² Tamtéž, s. 111.

2. 4. 13. Názor společnosti

V románu *Jeden úsměv* se s odsuzujícím názorem na milostnou aférku čtenář setkává dvakrát. Nejdříve je zde Kateřina, která o Dominičině odjezdu do Avignonu řekne Bertrandovi. Zřejmě cítila povinnost informovat ho o tom, že jeho přítelkyně se chystá na výlet, o němž nemá nikdo vědět. Co ji k tomu vede, není jasné. Může se jednat o „povinnost z přátelství“ nebo také o čistou zvědavost, jak bude nezasvěcený milenec reagovat.

Druhý zásah z vnějšku do Dominičina a Lucova poměru má na svědomí Petr, Lucův a Františčin známý. Zahlédl je během jejich dobrodružství v Cannes a je tímto zjištěním natolik pohoršen, že cítí potřebu vše vylíčit Františce. V jeho případě se nejspíše jedná o morální hodnoty, které nevěra porušuje. Jelikož má Františku rád, mohla by to být i snaha získat pro sebe výhodu a naději na to samé, co zavrhuje.

Vztah Josée a Bernarda nikdy nevyjde najevo a Beatrice se nejdříve rozejde s Eduardem, než si začne s Jolyauem. Ví se ale, že Beatrice dříve podváděla svého manžela. Ona sama si připadá oprávněna podvádět, pokud jí to pomůže v herecké kariéře. Navíc sama sebe omlouvala i faktem, že se chtíči nemůže bránit. Společnost ji za to nijak nesoudí, protože v její branži jsou nevěry očividně normální: „[C]izoložství naráželo v jejím prostředí jen na nepatrné potíže[.]“¹¹³

Na Pavlu působí názor společnosti nejvíce. V předchozích případech se postavy vůbec netrápily přemýšlením o tom, jaký rozruch by jejich poměr mohl způsobit, ale Pavla se zabývá snad jenom tím. Neustále se snaží odhadnout, jak lidé přijmou její vztah s výrazně mladším Šimonem. Přemýšlí, co si o ní řeknou její známí, a je jí hned jasné, že vzbudí především negativní reakce. Přestože se nikdy nejedná o konkrétního člověka, názor společnosti jako takové se projevuje několikrát. Dočká se označení jako „ta bláznivá samostatná“¹¹⁴, protože opustila svého manžela, nebo „chudák Pavla“¹¹⁵ kvůli Rogerovým častým nevěrám. Názor veřejnosti je tedy všudypřítomný a nejvíce Pavlu zasáhne ve chvíli, kdy se cítí doopravdy šťastná. Zaslechne narážku na svůj věk a to je pro ni patrně poslední impulz, který ji donutí vzdát se spokojeného vztahu se Šimonem a nadále se přemlouvat k lásce k Rogerovi.

¹¹³ SAGANOVÁ, Françoise. *Tři romány o lásce*. Praha: Odeon, 1970, s. 31.

¹¹⁴ Tamtéž, s. 111.

¹¹⁵ Tamtéž.

Závěr

Françoise Saganová zůstává v povědomí čtenářů nejen díky své literární tvorbě, která hlavně zpočátku její kariéry šokovala veřejnost, ale i kvůli kontroverznímu životu plnému alkoholu a podobných závislostí. Přestože jí bylo vyčítáno, že ve svých románech v podstatě přepisuje jedno a to samé téma, podrobnou analýzou lze objevit i méně nápadné motivy elegantně ukryté v autorčině osobitém stylu.

Všechny tři studované texty pracují s problematikou lásky objevující se pokaždé za jiných okolností. Hlavní hrdinka se musí vždy rozhodnout, co všechno je ochotna udělat, aby dosáhla svých cílů. Nejdříve ale potřebuje zjistit, co je vlastně to, po čem doopravdy touží. Saganová střídavě vykresluje lidské osudy plné lží, postranních úmyslů a intrik doprovázených opravdovým citem.

Ne příliš idylickými zakončeními příběhů Saganová svým způsobem rezignuje na smysl hledání životního štěstí pouze v mezilidských vztazích. Nejlépe lze takové tvrzení doložit v románu *Za měsíc, za rok*, kde Eduard nakonec zjistí, že přátelství nemá o nic menší smysl než láska. Stejně tak Beatrice najde nakonec opravdové uspokojení ve své divadelní roli místo v lásce. Pavla z díla *Máte ráda Brahme...* zase najde uspokojení ve stabilitě, kterou jí nabízí původní, poněkud chladný vztah s Rogerem, a Dominika v příběhu *Jeden úsměv* nakonec přijme svůj úděl milenky, jejíž láska nebude nikdy opětována.

Podrobná analýza umožňuje lepší vhled do psychiky hlavních hrdinek a pomáhá odhalit, na čem hlavní postavy zakládají svá rozhodnutí. Ve stejných nenápadných motivech lze nalézt důvody, které ovlivňovaly jejich reakce a zavedly je až na konec příběhu. Ústřední ženské postavy se nacházejí ve více či méně podobných situacích, ale pokaždé za různých okolností, v jiné životní fázi a s rozdílným úmyslem.

Resumé

Françoise Sagan a connu un grand succès depuis la publication de sa première œuvre, écrite quand elle avait 18 ans. Ses romans sont marqués par l'existentialisme qui se manifeste dans le comportement des héros de ces romans. Les personnages principaux sont souvent des jeunes appartenant aux classes les mieux situées de la société. En général, ces personnages sont cyniques, mélancoliques et ennuyés par leur façon de vivre. Les œuvres de Françoise Sagan sont bien connues à travers le monde où elles suscitaient une critique hétérogène. Les uns aimaient le fait que Sagan s'approche des gens ordinaires de son époque, les autres étaient bouleversés par les thèmes qu'elle présente. Dans le cas de son premier roman *Bonjour tristesse* publié en 1954, le public a été choqué par l'histoire de la jeune fille qui simule une relation et entretient une relation sexuelle avec son copain sans être amoureuse de lui, seulement pour être capable de poursuivre son propre agenda. En plus, elle s'entretient de ses relations amoureuses avec son père sans aucune timidité/pudeur. Ces deux derniers sujets étaient inattendus pour la société de cette époque-là. C'est ce qui fait la nouveauté des romans de Françoise Sagan : la position des femmes dans la société et leur envie d'être capables de changer leur futur.

La première partie de mon mémoire décrit tous ces aspects de la vie de la fameuse femme écrivain ainsi que sa contribution au monde littéraire. Il s'agit de plusieurs événements de sa vie qui ont marqué sa production littéraire. Parfois, Sagan a été obligée d'écrire à cause de sa situation financière. Même si elle a gagné beaucoup d'argent grâce à sa production riche, ses dépenses ont été plus grandes à cause de son amour pour le hasard, l'alcool et les voitures rapides. Mais elle reste quand même une femme écrivain très importante de la seconde moitié du vingtième siècle.

La deuxième partie se tourne vers trois romans écrits par Françoise Sagan dans les années cinquante. Dans *Un certain sourire*, on observe un quadrangle amoureux. La jeune Dominique est attirée par Luc, l'oncle de son copain. Même si elle essaie de ne pas tomber amoureuse de Luc avec lequel elle commence une liaison passionnée, ses sentiments pour lui continuent de grandir. Un jour, elle lui avoue tous ses sentiments mais se rend malheureusement compte que son amour n'est pas réciproque. Le roman *Dans un mois, dans un an* présente neuf personnages dont les vies dissolues se croisent plusieurs fois. C'est l'histoire d'un groupe d'amis qui échangent leurs partenaires,

situation où en réalité personne n'est complètement heureux. Chaque personnage cherche une autre chose dans les relations et seulement peu d'entre eux finissent par la trouver. Le dernier livre *Aimez-vous Brahms...* travaille le thème de l'inégalité d'âge. Le jeune Simon tombe amoureux de Paule, une femme plus âgée de quatorze ans. Paule est en couple avec Roger qui la néglige et qui la trompe fréquemment. Elle décide alors de le quitter et de commencer une liaison avec Simon qui l'aime passionnément. Cependant, malgré son amour pour lui, ses doutes incessants la poussent à quitter Simon. Elle recommence alors sa relation avec Roger bien qu'elle ne soit pas heureuse avec lui.

Cette partie est dédiée à l'analyse des nombreuses relations amoureuses et du comportement des personnages principaux. Après de courts résumés est présente une caractéristique des héroïnes, suivie par l'analyse des thèmes présents dans l'ensemble des textes. Ces textes sont étudiés à l'aide d'une analyse complexe et de la comparaison des attitudes des héroïnes dans les situations semblables. Chaque chapitre s'occupe d'un thème et illustre l'importance de celui-ci dans la lecture entière.

Enfin, la conclusion invite à réfléchir sur la contribution de cette analyse. On peut résumer que les trois textes parlent de l'amour non-partagé qui apporte des problèmes dans la vie ordinaire des personnages. Après avoir lu ces trois romans, on peut voir que des thèmes plus discrets se répètent. Les héroïnes sont plus ou moins victimes des mêmes difficultés mais dans des contextes différents et ce sont leurs réactions qui les différencient ou les rapprochent. Il est vrai que Sagan utilise le même sujet de l'amour mais elle réécrit toujours celui-ci en le traitant de manière différente. L'essentiel que nous pouvons retenir de tous ses romans est que l'amour est partout et à plusieurs formes, nonobstant l'âge.

Seznam použitých zdrojů

Primární literatura

SAGANOVÁ, Françoise. *Tři romány o lásce*. Přeložili Josef Pospíšil [Za měsíc, za rok], Věra Smetanová [Máte ráda Brahmse...], Eva Ruxová [Jeden úsměv]. Praha: Odeon, 1970. ISBN 0105870.

SAGANOVÁ, Françoise. *Mé nejhezčí vzpomínky*. Přeložila Eva Ruxová. Praha: Československý spisovatel, 1990. ISBN 8020201734.

Sekundární literatura

BRETT, Vladimír. „Případ Saganová“ in: SAGANOVÁ, Françoise. *Hedvábné oči*. Přeložila Jarmila Ortová. Praha: Melantrich, 1987, s. 144-156. ISBN 3201287.

DARCOS, Xavier, Alain BOISSINOT a Bernard TARTAYRE. *Le XXe siècle en littérature*. Paris: Hachette, 1989, ISBN 2010146247.

ERMAN, Michel. *Poétique du personnage de roman*. Paris: Ellipses, 2006. ISBN 2729826300.

GOLDENSTEIN, Jean-Pierre, *Lire le roman*. De Boeck & Wesmael, 1999, s. 49-72. ISBN 2804130444.

JOUVE, Vincent. *Poétique du roman*. Paris: Armand Colin, 2012, s. 75-100. ISBN 9782200250041.

LAGARDE, André a Laurent MICHARD. *XXe siècle: les grands auteurs français: anthologie et histoire littéraire*. Paris: Bordas, 2010. ISBN 9782040180003.

MAKWARD, Christiane P. a Madeleine COTTENET-HAGE. *Dictionnaire littéraire des femmes de langue française*. KARTHALA Éditions, 1996, s. 525. ISBN 2865376761.

MILLY, Jean. *Poétique des textes*. Éditions Nathan, 1992, s. 157-167. ISBN 2091900508.

ŠRÁMEK, Jiří. *Panorama francouzské literatury*. Brno: Host, 2012. ISBN 9788072945658.

UHLÍŘOVÁ, Eva. „Poznámka“ in: SAGANOVÁ, Françoise. *Máte ráda Brahmse...* Přeložila Věra Smetanová. Praha: Státní nakladatelství krásné literatury a umění, 1961, s. 128-133.

Elektronické zdroje

ČTK, MF dnes, spa. „*Zemřela spisovatelka Françoise Saganová*“. Idnes.cz. 27. 9. 2004. [online, cit. 2014-11-09]. Dostupné z: http://kultura.idnes.cz/zemrela-spisovatelka-francoise-saganova-fpp-/show_aktual.aspx?c=2004M226H04B

DARGENT, Françoise. „*Sagan en héritage*“. Le Figaro. 24. 4. 2014. [online, cit. 2014- 11-03]. Dostupné z: <http://www.lefigaro.fr/livres/2014/04/24/03005-20140424ARTFIG00031-sagan-en-heritage.php>

Le Figaro.fr [online, cit. 2014-11-29]. „*Françoise Sagan*“. Dostupné z: <http://evene.lefigaro.fr/celebre/biographie/francoise-sagan-247.php>

Larousse.fr [online, cit. 2014-11-09]. Dostupné z: http://www.larousse.fr/encyclopedie/personnage/Fran%C3%A7oise_Quoirez_dite_Fran%C3%A7oise_Sagan/142006

ŠOTOLOVÁ, Jovanka. „*Françoise Saganová*“. Iliteratura.cz, 2. 10. 2004. [online, cit. 2014-11-14]. Dostupné z: <http://www.iliteratura.cz/Clanek/16261/sagan-francoise>

WILLIAMS, Richard. „*She did what she wanted*“ in: The Guardian, 28. 2. 2014 [online, cit. 2014-11-18]. Dostupné z: <http://www.theguardian.com/books/2014/feb/28/francois-sagan-bonjour-tristesse>